

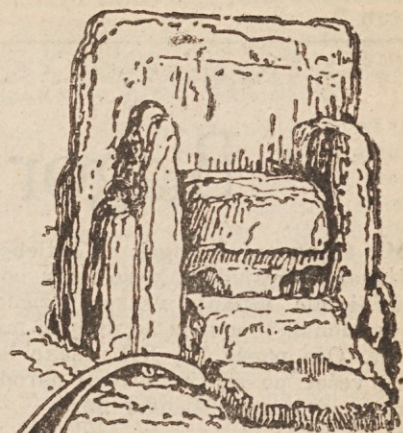
Koroška

Izdaja:
Britanska obveščevalna služba

Cena:
za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

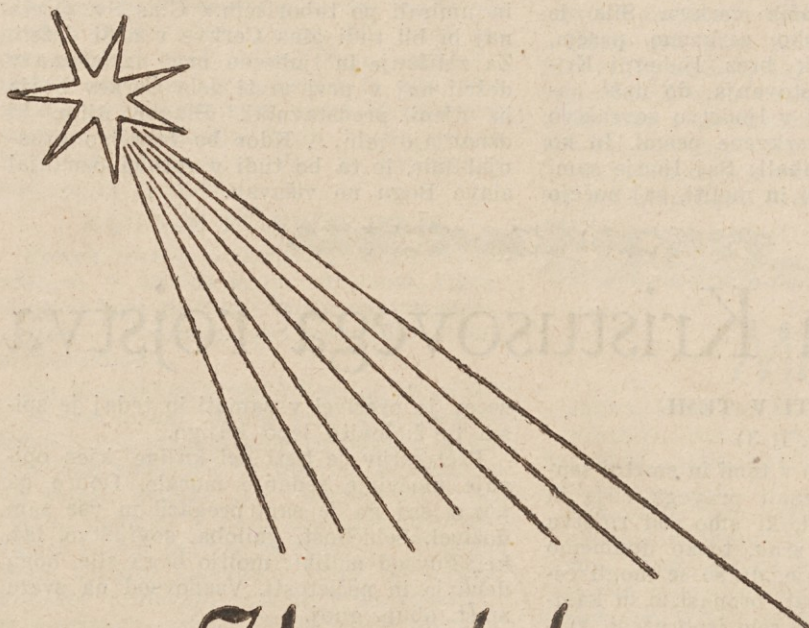
kronika

Leto II.

Božična izdaja

Številka 53

Vesel božič
želita svojim bralcem uredništvo
in uprava Koroške kronike

V veselem zvoku so zapeli zvonovi in orgle so s polnim glasom zadonele v polnočni mir. Na nebu se je utrnila zvezda in posvetila od vzhoda do zahoda ter naznanila ljudem Kristovo rojstvo. V revnem domu je pokleknila pred jaslice zbrana družina in v vroči molitvi prosila: „Svoj mir nam daj, mir, ki ga svet ne more dati!“

O, kako lepi so ti dnevi, ko se zbirajo naše družine ob jaslicah. Nikdar ni v družini toliko odkrite ljubezni, toliko odpuščanja in razumevanja, kot prav v božičnih dneh. Hiša diši po kadilu in poticah. Vse je nekam svečano in tajinstveno. Družine obhajajo praznik rojstva Gospodovega, praznik Luči, ki je prišla na svet, da razsvetli temo. Kako lepi so ti dnevi. Če nikdar v življenju, za božič si želi vsakdo domov, pa če je dom še tako skromen in preprost. Božič je pač praznik družin in ga brez družine ni mogoče praznovati.

Letošnji božič je drugi po zadnji vojni. — Praznik miru in sprave! — Ali bo res? Bomo li imeli v sebi toliko moči, da bomo zatrli človeške strasti in iz srca odpustili vsem, da bo tudi nam odpuščeno? Bo li v nas toliko božičnega duha, da bomo mogli razumeti glas angelskega petja na betlehemske poljanah „mir ljudem na zemlji, ki so blage volje?“

Če nam ne bo dal božič ničesar drugega, skrbimo vsaj za to, da nam bo naklonil odpuščajoče srce in v srcu dobro misel o naših najbližjih.

Drugi božič je to, ki ga bomo po dolгих letih vojne zopet v miru preživeli. V marsičem se razlikuje od lanskega, a vendar še ne bo vsem to, kar jim je bil nekdaj. Veliko je še ljudi, ki tudi tega božiča ne bodo preživeli ob domačih jaslicah. Daj Bog, da bi tudi ti občutili v svojih srcih mir božičnih praznikov.

Na božič naj preneha sleherno sovraštvo. Saj je to praznik ljubezni, praznik miru in odpuščanja.

„Angelsko petje se sliši v višavi, mili Zveličar nocoj se rodi...“ V dar mu podajmo srce pošteno, srce brez greha, polno ljubezni, miru in sprave, da bo božič povsod, v cerkvi, družinah in srcih.

Blagor njim, ki oznanjajo mir...

Mir so oznanjali angeli na betlehemskih poljanah, mir ljudem, ki so Bogu po volji. Božični mir oznanja vsaka božična noč. Ko so doneli topovi in so umirali milijoni, je Sv. Oče papež Pij XII. vsako leto na sveti večer po radiju govoril narodom o miru, o pravem božičnem miru.

V tolažbo in nauk naj nam bodo besede njegove božične poslanice leta 1941. Kateri so predpogoji novega reda in boljšega, trajnega miru med narodi in državami? Eden teh predpogojev je, »da se neha z javnim in posebno še s prikritim zatiranjem kulturnih manjšin in številno slabših narodnostnih skupin. Nikakor se ne smejo ovirati pri gospodarski osamosvojitvi. Država ima dolžnost, skrbeti za njih vsestranski razvoj, enako kakor skrbi za razvoj številčno močnejšega državnega naroda.« To je poslanica Sv. Očeta tudi naši deželi. Sliši se kakor angelsko petje iz višav in daljav. Da bi postali duhovi vsaj v božičnih dneh toliko mirni, da bi jo čuli in ohranili v srcu.

Pravi mir je prinesel Kristus iz nebes. Mir je verski problem. Mir ne ustvarja orožje, ne sila, ne vojaške zmage, ne volitve in ne glasovanja, najmanj pa politična neodkritost in spretnost. Mir je sad pravice in ljubezni. Blagor njim, ki oznanjajo mir... Mir oznanjati in mir deliti, mir nemirnim dušam; mir posredovati, mir v duši in mir v javnem življenju, to so svete in nadvse lepe naloge katoliške Cerkve in njenih duhovnikov. Mir pa se oznanja s srcem, v katerem je ljubezen Kristusa, ki ne pozna ne Grka ne Rimljana, ne Slovence ne Nemca.

Božični dnevi so dnevi ljubezni in dnevi srca. Ali nas s srcem ljubite, nas Slovence, vi vsi, ki nam oznanjate mir Kristusov? Vi vsi, ki nam boste oznanjali spet mir božji v letošnji sveti noči? Ali vam je drago tudi to, kar je drago nam? Ali se veselite naših božičnih pesmi in naših božičnih molitev? Ali se nas veselite, nas izseljencev, da smo po dolgih letih izgnanstva spet v domači cerkvi, ki smo jo krasi s svojimi prispevki leto za letom? Ali se veselite nas, ki smo bili mučeni po taboriščih, da smo spet zvesto pri adventni spovedi in pri božičnem svetem obhajilu? Ali nas boste morda letos pozdravili v pastirski ljubezni, da smo se spet vrnili med svoje vase? Upamo, da bi bilo vsaj na sveti večer v vaših srcih, ki morajo biti polna Kristusove ljubezni, nekoliko resnične in odkrite ljubezni tudi do nas! Morda nam boste letošnjo sveto noč oznanjali papežovo božično poslanico, ki vam nalaga ljubezen tudi do naše kulture in naše besede in naše molitve. Kako lepi božični nauki bi to bili in potrebni ravno letos!

Prišla bo sveta noč. Nekje bo duhovnik govoril o miru in ljubezni. Ni pa še dolgo od tega, ko je ta isti dejal enemu naših duhovnikov — mi verniki tega svojega dušnega pastirja zelo častimo —, ko se je vračal na svojo faro: »Zakaj hodite nazaj in boste pridigali in učili spet slovensko? Mi smo se štiri leta trudili. In zdaj ravno otroci in mladina moli in poje v cerkvi lepo nemško. Vse gre dobro. Vi pa boste seveda spet začeli slovensko in delali nemir.« To, kar je vpeljala vojna in sila in krivica, se imenuje mir. Potegovati se v naravni in nadnaravni ljubezni za človečanske pravice mučenega in izkravalega naroda, pa imenuje duhovnik nemir. Koliko krivic se je nam že delalo v imenu »ljubeza miru«. Danes še deluje med nami kulturni delavec, ki je bil iz Marijanišča izključen v imenu »ljubeza miru«. Nemir je delal s tem, da je s Slovenci slovensko govoril. Vznemirjal je, ker je znal dva jezika, nemški sošolec v svoji nadutosti in ozkosrčnosti pa le enega.

Ali dela nemir, kdor prosi svojega ubijalca: pusti me živeti? Ali dela nemir, oni ki je dejal tatu: daj mi nazaj vsaj eno obleko, vsaj nekaj denarja? Ali dela nemir, kdor učitelja prosi: učite mojega otroka tudi slovensko brati? Ali dela nemir, kdor v imenu več sto otrok prosi: dajte nam katehetov, ki bodo znali na meščanskih šolah moliti z našimi otroci vsaj en slovenski očenaš? Ali dela nemir, kdor se poteguje za najbolj preproste pravice človeške osebnosti? Ali dela nemir, kdor ljubi besedo in kulturo svojih prednikov?

Že v priliki bi to povedal. Živel je otrok. Starši so mu zgodaj umrli, sovražnik mu jih je umoril. Sorodnike starišev pa je pregnal. Starši so zapustili otroku lepo bogastvo. Sovražnik je vzel otroka v vzgojo in njegovo bogastvo v oskrbo. Vzgojil ga je po svojem. Prepričal ga je, da nima nič, da je reven, da so starši bili

berači. Pravil mu je, da je vse to bogastvo pač svoja last in last svojih prednikov. Otroku mu je verjel in ni si želel nazaj bogastva svojih staršev, ker ni vedel zanj. Niti slutil ni, da je napačno vzgojen in da je okraden in ogoljufan. Končno ga pa je le nekdo opomnil. Zlobni vzgojitelj se je prestrašil in zbal za svoje uspehe. Zagrozil je, češ: Ti, ki otroka spominjaš o pravici do lastnih pravic, delaš nemir. Proč s teboj!

Rodovi in rodovi naših ljudi so bili napačno vzgojeni. Bogastva njih kulture so jim zamočali, ljubezen in spoštovanje do lastne narodnosti ubili, vlili v njih duše hrepenenje in občudovanje do vsega, kar je tujega. V zadnjih letih pa so jim vzeli domove, travnike, posestva, knjige, gospodarske in kulturne pridobitve, končno še besedo in pesem v cerkvi. Veliko je škodovala sila, še veliko več pa zlobni nameni in nacionalno sovraštvo tudi na svetem prostoru naših cerkva. Sila je prepovedala slovensko cerkveno pesem, nacionalni duhovnik brez ljubezni Kristusove in brez spoštovanja do naše narodnosti pa je vcepil v ljudstvo sovraštvo do naše slovenske cerkvene pesmi. In ko so odhajali so se bahali: Saj ljudje sami nočejo slovensko peti in moliti, saj nočejo

slovenskih pridig! In verjeli so na najvišjih mestih. Naši verniki so slišali besede Cerkve: Vsiljeno nam je, da vpelujemo nemško petje in nemško molitev. Oprimate se je z ljubeznijo. Niso pa slišali besede in veselega oznanila iz istih ust: Sila je minula in krivica je propadla. Vzljubite spet svoje pesmi in svoje molitve!

Zvonovi svete noči bodo oznanjali mir vsem, ki so Bogu po volji. Bogu po volji pa so vsi oni, ki delajo za mir, za mir med narodi, za mir v deželi, za mir z Bogom. »Kdor hoče, da zasveti zvezda miru nad narodi«, pravi Sv. Oče v božični poslanici leta 1944, »ta naj se bori za teptane pravice človeške osebnosti, za pravico do duševnega, duhovnega in moralnega razvoja, za njeno gospodarsko in politično svobodo. Vse to dolgujemo onim stotisočim, ki so brez vsake krivde zgolj radi njihove narodne pripadnosti in zvestobe bili mučeni in umirali po taboriščih.« Glas Sv. Očeta naj bi bil tudi glas Cerkve v naši deželi. Za zblizanje in ljubezen med narodom v deželi naj v prvi vrsti dela Cerkev božja in njeni predstavniki. Blagor njim, ki oznanjajo mir... Kdor bo resnično oznanjal mir, le ta bo tudi v resnici oznanjal slavo Bogu na višavah.

Pomen Kristusovega rojstva

LUČ SVETI V TEMI

(Jan. 1, 3)

Človeštvo je hodilo v temi in smrtni senca. Ljudje niso spoznali pravega cilja in naloge življenja. Mi, ki smo od rojstva vdihavali krščanski zrak, težko doumemo strahotno malikovanje, da so se mogli celo učeni ljudje klanjati bronastim in kamnitim bogovom. Da so celo izobraženi, kulturni narodi častili bike, krave, mačke, duše prednikov, kipe cesarjev. Da so ljudi kupovali in prodajali kot živino in je bilo v Grčiji dvajsetkrat več sužnjev kot svobodnih. Da je bila strahotna razuzdanost in pokvarjenost, ki je poplavlila ulice in dvor in celo svetišča bogov.

Se žalostnejše je dejstvo, da so najbolj med civiliziranimi narodi, da to ni v redu. Veliki modrijani, pesniki, so ob tej strahotni budi večkrat zaprosili: da bi vendar kdo prinesel odrešenje! Platonu pripisujejo vzklík: »Ne vem, od kod sem; ne vem, kaj sem; ne vem, kam grem; o neznanu bitje, usmili se me!«

Človeštvo je vpilo po Odrešeniku, vzdihovalo, ječalo in hrepenelo. Kako navdušenje in veselje nam zato napolni srca Izaijeva napoved: »Otrok nam je rojen in mir nam je dan. Na njegovih ramah je vladarstvo in njegovo ime je: Čudoviti, Svetovalec, Močni Bog, Oče prihodnjega veka, Knez miru.« (Iz. 9,6—7)

BILA JE PRAVA LUČ

(Jan 1,7)

In zasvetila je luč betlehemske noči. O, ni temna ta noč, temveč že 2000 let izžareva svetlobo, ki razsvetluje vsa vprašanja, ki da odgovor na vse dvome in probleme in nemir. Lučka se je razplamtela v požar in rodila je največjo duhovno moč sveta. Zmanjkalo bi papirja, če bi popisal, kaj je dalo krščanstvo znanosti, umetnosti, kulturi. Glavno je: kako je Kristus prenovil naravno življenje človekovo. Kar je bilo dobrega, je krščanstvo plemenitilo toda mnoge kreposti je šele krščanstvo zasejalo: čistost, družinsko življenje, spoštovanje žene, vrednost trpljenja in čast dela. Dalo je najmočnejše temelje državnega in socialnega življenja. Narodnost ima samo v teh temeljih ohranitveno moč. Ljudje smo si bratje, ki se moramo ljubiti. Tudi narodi se ne smejo sovražiti. Idealizem, poštrevnost, ljubezen imajo svoj izvor v Kristusu. Kristus je postal nam enak. Bog je postal človek, da bi človek postal Bog.

IN TEMA NI SPREJELA LUČI

(Jan 1,11)

Moderno človeštvo se je obrnilo od luči k temi. Otroci božji so postali otroci sveta, ki jim je oče hudič, oče laži in sovraštva. Hotelo je graditi svet brez Kristusa in mi vsi smo doživeli sadove. Vojno z vsemi grozotami in še po vojni strah in nemir.

Po prvi svetovni vojni je knjiga največjega italijanskega pisatelja Giovanni Papinija: Storia di Christo povzročila izredno zanimanje. Pisatelj je bil anarhist in strasten sovražnik krščanstva. Po vojni pa se je zopet vrnil k Kristusu. Petnajst me-

secev je preživel v samoti in tedaj je spisal to čudovito lepo knjigo.

Pretresljiv je tisti del knjige, kjer opisuje močvirje sedanjega morala. Dobro ga pozna saj ga je sam pregazil in vse sam doživel. Sebičnost, gniloba, sovraštvo, laž, kri. Povsod maliki: molijo boga sile, boga denarja in nečistosti. Vseposvoda na svetu smrt, obup, gnoj.

Svojo knjigo zaključuje pisatelj takole:

»Moj Gospod, če bi bil Ti samo Bog resnice in pravice, bi me ne uslišal. Kajti, karkoli hudega so Ti mogli ljudje napraviti, so Ti ljudje naredili. Jda Te je že milijonkrat poljubil in prodal. Milijoni farizejevi že 2000 let kriče: ne maramo Kristusa! Proč z njim! Kolikokrat smo te krvavo bičali, radi tejarja, blada! Nesčetokrat smo te križali s svojim poželenjem, v mislih, besedah in dejanjih. O, kolikokrat, Ti usmiljeni Bog, Kristus, vrgli smo Te iz svoje srede, ker si prečist za nas. Obrnili smo se od Tebe, ker si presveta za nas. Obsodili smo Te in križali, ker si Ti obsodil naše grešno življenje.

In sedaj? Sedaj, ko smo zabredli v gnojišče sedaj čutimo in vemo, da nas samo hrepenenje po Tebi muči.

Poglej samo kakšen Betlehem je naša duša! Kako čaka in čaka! Pridi, Gospod Jezus!

Kristus
je rojen

Zdi se mi, da je bilo pred par dnevi, ko sem vam za božič napisal par vrstic. S kakim zaupanjem smo se lansko leto zbrali ob Jezusku in mu potožili svoje gorje in težave ter priporočili svoje vroče prošnje. Danes je minulo od tega že eno leto. Božič je zopet tu. Po naših domovih stoji jaslice in družine se zbirajo okrog njih z istim zaupanjem kot minulo leto. Tudi letos nam prošnji in želja ne bo primanjkovalo. Vroče bomo prosili, da nam dobri Bog še naprej ohrani ljubezen v naših srcih, da zatre v nas pohlep živalskih strasti, da nam ohrani mir, katerega smo v vojnih letih tako težko pričakovali. Iz svojih src bomo izgnali sovraštvo in jezo, prenehali bomo s podpihovanjem in hujskanjem ter poizkusili pri sebi in pri svojih vzbuditi osnovo trajnega miru, oživiti ljubezen in spoštovanje do soljudi. Radovoljno bomo sprejeli vsakdanje stiske in težave ter jih prenašali zato, da bi bilo drugim prikrajšano trpljenje. Če bomo trpeli za druge, svojih težav ne bomo občutili!

Kako lepo bo, ko bo zadišalo po hiši kadilo in napolnilo sobo s tistim omamljivim vonjem, ki nas je v mladih letih zazibal v nebeško lepe sanje. Kropili bomo tudi in molili. Saj so to tako lepe domače navade, da jih ne smemo nikdar pozabiti. To je del našega božiča, božiča, ki ga moreš doživeti le pri svojih in nikjer drugje. Vsem pa ne bo tako. Nekateri so še daleč

od svojih, drugi pa za svoje niti ne vedo. Ti bodo ostali na Sveti večer sami. Sami? Ne! Tudi ti bodo, čeprav ob skromnih jaslicah našli košček tistega božičnega veselja, ki ga svet ne more dati. V mislih bodo združeni s svojci in zavest, da tudi domači mislijo nanje, jih bo napolnjevala z mehko otožnostjo. Lepo bo. Lepo vsem, ki bodo pričakali božič, kot jih je učila mati. Lepo in lahko vsem, ki bodo za zaupanjem poklekali pred jaslice ter slišali pesem nebeških zborov: Slava Bogu na višavi in na zemlji mir ljudem, ki so blage volje!

Velika je ljubezen božja, ki se nam razodeva v rojstvu Gospodovem, zato pa je tudi dolžnost, da se izkažemo te ljubezni vredni in da tudi mi drugim ljubezen izkazujemo. Naj nam beseda ljubezen, ki je že itak tolikokrat zlorabljen, ne pomeni zunanjega hlinjenja. Postane naj naša resnična spremljevalka, kot je resnična ljubezen dobre matere do njenih otrok. Naj bo ljubezen vodilo našega življenja in cilj, proti kateremu bomo vsi stremeli. Iz prave in resnične ljubezni bomo lahko zajemali dovolj moči za trdno življenje. Iz nje bomo lahko ustvarili tudi trdno podlago svetovnemu miru, ki ga brez prave ljubezni nikdar ne bo.

V teh mislih praznujmo vsak po svoje in s svojimi svoj sveti večer, da bo poln blagoslova za nas, pa tudi za tiste, ki so ga z nami vred potrebni.

SVETI VEČER

Zopet je padel sneg in mrzle sape so razpele mogočna krila širom zimske ravnine. Poznam te dni, saj še ni dolgo, ko sem ob svitu bakle gazil k polnočnici. Takrat je bilo lepo. Pod nogami je škripal sneg, ob poti pa so me pozdravljale drobne lučke mežikavih kmečkih hiš. Ura je bila pozna, pa so vendar še povsod bedeli. Kako tudi ne; saj je bil takrat sveti večer. Da, sveti večer je bil in po hišah je dišalo po kadilu, skozi majhna okna pa so udarjali glasovi zbrane družine, ki je molila rožni venec, med katerega so se mešali glasovi svetonočnih pesmi.

Letos je zopet sneg. Tudi hladne sape niso izostale in škripanje pod nogami. Tudi bežlo bi si lahko naredili, če bi jo potreboval in pod okni bi lahko prišuškoval rožnemu vencu in nežnim glasovom božičnih melodij. Vse kot takrat, a vendar mi nekaj manjka. Božiča letos ni. Svetega večera, na katerega sem tako težko čakal ni in ga ni. Kje neki je ostal?

Na vprašanje ni odgovora, le iz bližnje cerkve vse glasneje udarja na uho pesem: »Poslušajte vsi ljudje...«

Polnočnica.

Stopim do cerkvenih vrat. Roka se oprime mrzle kljuke težki vrat, da jo le s težavo odtrgam. Odprem in vstopim. Val topllega zraka me objame in brezštevne lučke me prisilijo, da nekoliko povestim veko. Polnočnica je. Kakor brez čustva, brez srca in ljubezni se križam in poklekujem. kadar vidim, da store drugi. Tudi moliti poizkušam, pa ne gre. Božiča ni, sveti večer ni prišel. Ko utihnejo orgle, se počasi izmuznem iz cerkve. Z negotovimi koraki in praznim srcem se napotim proti domu. Brez misli, brez želje, morda s to, da današnji dan ne bi bil sveti večer, odklepam hišna vrata. Že sem doma. Topla soba me prijazno pozdravi. Zavrtim stikalo, luč zasije in...

In takrat sem zagledal božič in sveti večer. Prijazno se mi je smehljajal njen obraz na nočni omari, obraz nje, ki je pred leti pripravljala potice za najine praznike, obraz nje, ki je danes Bog ve kje.

Cesar prej ni bilo, je prišlo zdaj s toliko večjo silo. Prazno srce je bilo v trenutku polno do vrha in skoro sem se bal, da bo prekipelo.

Mirno me je gledala njena slika in zdelo se mi je, kakor da se njene ustnice za spoznanje premikajo. Kakor da bi mi voščila srečen božič.

»Srečen božič tudi tebi«, sem dejal na glas, vzel iz omare škatljo in pričel postavljati jaslice.

Da, jaslice sem moral imeti. Jaslice zato, da bom, kakor gotovo tudi ona, ob jaslicah vračal voščila in želje, in da se bova srečala vsaj v mislih, če se že pri polnočnicah ne moreva.

Božič je prišel in tudi pri meni se je ustavil. Srečen sem bil, da se je oglasil, a srečnejši bom, ko bodo prazniki minuli, ker srce je le eno in hudo je, če je prepolno, pa nima nikogar, ki bi mu dalo, kar je v njem najboljšega in le enemu namenjenega.

Ob praznikih

Kakor je dan pred božičem v cerkvenem bogoslužju sveto, radostno, praznično pričakovanje, tako je tudi v verni slovenski družini. Zjutraj gredo ljudje zelo številno k sv. maši, zlasti v Prekmurju, kjer zelo zamerijo, če kdo, ki utegne, ne gre. Po maši si v cerkvi natočijo nove blagoslovilne vode za kropljenje »na sveti večer« in še za večer pred novim letom.

Dan pred božičem je strogo zapovedan post in te zapovedi se vestno drže. Gospodinj in dekleta so ta dan kajpak zelo marljive. Dosti imajo opravka z umivanjem in čiščenjem. Največ skrbi ima gospodinja, ki ima poleg vsega še veliko peko.

POSTAVLJANJE BETLEHEMA

Kadar postavljajo jaslice je najživahnejše v hiši. Vsi otroci se skrbno drže doma. Vsak po svoje pridno pomaga, da bi čimprej postavili jaslice. Vse mora biti kar najlepše, da se bo vsak, ki bo prišel v hišo, zavzel in dejal, kako lepo imajo!

Po starem izročilu imajo jaslice svoje častno mesto v kotu za mizo pod križem, v takimenovanem »bogkovem kotu«. Na Koroškem postavi gospodar na mizo blagoslovljeno svečo in jo prižge kot posebno odlično svetilo v sveti noči. Na stene v kotu nabijejo smrekovih ali tisovih vej ter nanje navežejo orehov, na desko pa postavi hlevček in pastirčke.

Marsikje so jaslicam pridjali še božično drevo, kar božične slovesnosti prav nič ne moti. Prav pa ni, da božično drevesce vse bolj izpodriva jaslice. Naj bi ne bilo med nami hiše, kjer ne bi bilo lepih jaslic — simbola našega božiča.

SVETI VEČER

Bolj kot kdaj koli v letu nam je domača streha pa naj je še tako preprosta in uboga, nad vse ljubša in draga. Ta večer se spet vse zbere doma, da v nemotenem miru in ob lepih običajih domačije doživi svetost božičnih skrivnosti. Naj je tudi srce tavalo daleč po zgubljenem svetu, na sveti večer v duši znova oživi in se utrdi lepa vera otroških dni...

Brž ko pade prvi mrak, po vseh vernih slovenskih domovih slovesno pripravijo družinsko mizo. Pogrne jo z belo »krušnico« (belim prtičem) in položi nanjo božični kruh. Toda ne tako kot druge krat, marveč je ta večer mati nekaka svečenica. Svoje dni, v poganskih časih, sta bila oče in mati ta večer zares družinska svečenika, danes pa pride za božič ali kdaj v božični dobi duhovnik blagoslovljat hišo in božični kruh. Marsikje oče namesto duhovnika blagoslovi ves dom s krščanskimi blagoslovili in spremlja ga mati.

Vselej in povsod gospodinja pripravi domači »žrtvenik« — družinsko mizo. Skoroda v vsakem kraju najdemo pri tem kaj posebnega.

Na Koroškem zelo slovesno pripravijo na božično »bilo« družinsko mizo. V železni Kapli postavijo proti večeru v hiši na mizi tako imenovano »kopo«. Gospodinja položi sredi mize majhen križ iz blagoslovljenega lesa in pogrne čezenj bel domač prt. Potem postavi na ta križ (pod prtom) tri velike hlebe kruha, drugega nad drugega, nanje pa še »šarkelj«. Ob ta stožec nasloni še tri hlebe, hleb boljšega rženega »mižnjeka«, hleb navadnega in še hleb belega kruha. Čez vse pogrne lep prtič. To je »kopa«. A še ni končana. Na vrh kope postavijo jaslice in križ, na prt pa položijo velike in majhne podobe svetnikov in svetnic. V skodelici postavijo na en vogel mize nekaj žita, na drugega pa rožne vence in blagoslovljeno vodo. Tudi pod mizo denejo razne reči n. pr. košarico »repice« in pinjo polno vode. Ponekod prinese v hišo ter postavijo pod mizo ali v kot tudi poljsko orodje. Tudi golida v katero molzejo, mora biti pod mizo, pa ne prazna, marveč polna vode, da bo vse leto polna mleka. Te božične navade v železni Kapli nam kažejo, kako so Slovenci nekoč, v poganskih časih, praznovali svoj novoletni praznik, kako so kot poljedeljsko ljudstvo prinesli vse svoje pridelke in orodje v dar svojemu božanstvu, proseč ga pomoči in dobre letine. Vidimo pa tudi na tem primežu, kako Cerkev teh običajev ni zatrla, marveč jim je modro dala krščansko vsebino. Vse je ostalo, kakor je bilo, le na vrh »kope« je prišel še križ. Na Beli pri železni Kapli spečejo za božič tudi kruh iz vseh žit in ga kar »božič« imenujejo. Med polnočnico ga blagoslove. Na sveti dan ga dobi vsa družina in vsa živina pri hiši. Niti pes in mačka nista izvezta.

Tudi v Rožu postavijo na mizo tri hlebe boljšega kruha iz drobno zmlete ržene moke, zraven pa še enega iz slabše. Prve

tri denejo v »trikot«, sredi mize pa postavijo »sv. martro« (križ) in »kandelo« (svečo). To blagoslovi, pravijo, ponoči Bog. Prvi hleb božičnega kruha »nabulajo s kloci« (nadevajo s krlji). Imenujejo ga »mižnjek«. Določen je za božični praznik, drugi za novo leto, tretji pa za »pernahti« (sv. Tri kralje). »Mižnjek« mora biti vedno na mizi, da si ga vsak gost odreže in ga poskusi. Slabši kruh leži izven »trikota« in je določen za živino, kateri ga dajo na praznik. »Kloci« v »mižnjeku« naj bi bili spomin na kamenje, s katerim so Judje kamenjali sv. Stefana. Temu kruhu pripisujejo tudi posebno moč. Kdor na sveti dan sedem »mižnjekov« poje ali vsaj pokusi, se po ljudski veri tako okrepi, da lahko konja obrne.

Na Zilji pogrnejo na sveti večer mizo s posebnim narodnim prtom. To je bel lanen prt. Ima belo rdeče čipke, čez sredo pa precej široko rdečo progno. Na sveti večer položijo nanj božični kruh »mižnjek«, zraven pa tudi nekaj kadila in žita. Vse ostane na mizi ves sveti večer do poldneva svetega dne. Božični kruh imenujejo na Zilji tudi »hedovec«. Ves je nadevan z makom in medom.

KAJENJE IN KROPLJENJE

Človek izkaže z daritvijo Bogu svojo vdanost in izpriča svojo odvisnost. Hkrati pa si hoče pridobiti božjo naklonjenost, pomoč in obrambo pred vsem kar bi mu moglo škoditi.

Na Koroškem, n. pr. v Kotljah zbere oče v prvem mraku okrog sebe vso družino. Eden izmed otrok vzame posodico z blagoslovljeno vodo, oče pa ponvico z žerjavico na katero polaga les, blagoslovljen na cvetno nedeljo. V Rožu uporabljajo pravo kadilo in mu primešajo špajko, v Podjuni samo špajko. Ta raste edino na Svinji. Ponekod pridevajo tudi majeron, rožmarin in macesnovo smolo. Ohodijo vse hlevske, kletne in hišne prostore, jih pokrope in pokade. Če jih ne pokade, pride k hiši, pravijo v Podjuni, huda »pehtra bab«. Med obhodom molijo rožni venec. Slednji pridejo v hišo, kjer jih čaka gospodinja. Oče vošči vsem blagoslovljene praznike in odmoli rožni venec. Nato zatakne vejico, pomočeno v blagoslovljeno vodo, zunaj hiše pod kako okno. Če je zjutraj močno zaladenela, bo prihodnje leto po ljudski veri — stari vremenski izkušnji — veliko ajde in medu. Ostanek kadila vržejo na ognjišče. V Radišah med »kajenjem« nekdo trikrat ustrelji. Navadno ustrelijo na sveti večer trikrat, večer pred novim letom šestkrat, pred Tremi kralji pa devetkrat. Kadar poleti pretita neurje in toča, streljajo z isto puško v megle. Smodnik morajo blagosloviti kapucini. S streljanjem so nekoč preganjali tudi zle duhove in čarovnice.

OB JASLICAH

Malokdaj je v družini toliko odkrite sreče in prisrčnosti kot na sveti večer ob jaslicah. Bolj kot kdaj koli je tedaj sveto, versko doživetje nad vse živo in občutno. Verno družino tesno veže lepa ljubezen. Zlasti na božični večer si je najbolj v svesti družinske sreče pod prijetno domačo streho. To noč najbolj občuti usodo svete družine. Sočutno in plemenito jo spremlja na poti v Betlehem in sodoživlja vso sladkost in grenkost božjega rojstva. Izliv teh čustev so prekrasne božične pesmi, ki jih imamo prav Slovenci izredno veliko število.

V Škocijanu v Podjuni pojo prav ljubko pesmice:

»Kjer štalca stoji
se močno sveti,
z nebies je ta uč
oj sveta ta nuoč!

Se joka na hvas,
ker v štalci je mraz.
Rojeno na svet,
že more trpet!

Ob jaslicah se razneži srce. Slovenske božične pesmi so pravi biseri, tako te, ki jih zdaj znamo in pojemo, kot mnoge druge, ki jih morda nihče več ne zna, so na srečo zapisane pri starih piscih in zbrane v štrekljevi zbirki »Slovenskih narodnih pesmi«.

SVETA NOČ

Sv. Cerkev se v svojem božičnem nočnem bogoslužju na moč raduje svete noči, ker jo je ozarila prava Luč-Kristus. Raduje se, kar je zasvetila očem naše duše nova luč, da moremo v Sinu božjem Boga tudi vidno spoznati in se po njem dvigniti do nevidnih božjih skrivnosti.

Božična noč! Kako sveta je v vernem slovenskem človeku! Po vsej naši zemlji gori luč do belega dne. Iz oken sleherne hiše lijejo žarki prameni in slovenske noči so kakor čudežna pravljica! Marsikje tli v peči ali na ognjišču izbe žareče božično poleno.

Božična noč je znana v našem ljudstvu tudi kot noč čudovitih skrivnosti. Koroška narodna pesem pravi, da so v noči Kristusovega rojstva »vse hore zvate ble, so vode z vinam takle.«

Največje veselje svete noči je polnočnica. Vse staro in mlado, hoče k njej. Le po eden ostane doma za varuha. Za polnočnico si že davno prej pripravijo bakle iz leske ali kakega drugega lesa. Na Zilji, kjer imajo daleč v cerkev, gredo ljudje že v večernem mraku k polnočnici. Ko pridejo k cerkvi, gredo v kako hišo kjer do polnočnice prepevajo božične pesmi.

Kako uro pred polnočjo se oglasi pri fari veliki zvon. Tedaj po domovih in selih vse oživi. Z vseh strani se prično zgrinjati skupine s plamenicami v rokah. V Beli Krajini streljajo celo s pištolami, v velikovski okolici, kjer so do nedavna še ob tej priliki zažigali kresove, pa celo z možnarji.

MRZEL SVETI VEČER

»Miha, kam boš pa tega pastirca dal?«
»Tega? Tam v oni kot blizu hlevčka. Saj vidiš, kako hiti, da bi čimprej bil tam.«

»Pa zakaj nese jagnje na ramenih?«

»Mariji in Jezusu bi ga rad dal, ker sta revna. Tam oni pa nese topel kožuh in tam ima eden celo košaro. Gotovo so same dobre reči v njej za sv. Družino.«

»Zakaj pa črni tam pri strani, ki mu je lani roka zgorela, nič ne nese? Pa še k hlevčku ne gre. Kar vstran se obrača in grdo gleda.«

»Veš, Tončka, vsi ljudje niso enaki. Tudi takrat so bili dobri in slabi ljudje. Saj veš, da svete Družine niso hoteli nikjer prenočiti, razlaga brat. In še danes bi jo mnogi ne, doda bolj zase ko sestro. »Pa zakaj ne?«

Miha nejevoljno pogleda na sestro. Mar ga hoče dražiti s svojimi sitnimi vprašanji? Pa ne! Nedorazumevanje se upirajo vanj radovedne oči.

»Zato ker so hudobni. Zdaj mi daj pa še nekaj pastircev iz tiste škafle tam na oknu. Morava pohiteti, saj vidiš, da bo kmalu mrak.«

Ne da bi Miha sestri ne maral odgovorjati, kaj še! Saj je včasih rad pripovedoval. Samo sedaj ne več. Je vse preveč nemiren in v skrbeh. — Kako se je veselil, da bo enkrat dokončal gimnazijo in potem šel študirat slavistiko ali pa klasične jezike, ko je vendar toliko lepote in duha v teh starih jezikih. Ko da bi ti stari modreci samo bajali o dogodkih prejšnjih dni in se razgrevali ob nakopičeni modrosti tistih stoletij.

Pa je prišla vojska. Pol leta je že doma, prav za prav okoli doma. Saj ni nikoli varen. Pekle so ga krivice in bolela sramota, ki jo je doživljal z narodom, in zato je vse prerad govoril o krivicah in jih obsojal. In zdaj ve, da ga je nekdo izdal. Zato pa ni nikoli varen. Moj Bog, to ni nobeno življenje! Da bi zatrl ta nemir, je delal poleti noč in dan. Tudi pozimi si ne da miru. Gara pri vožnji z lesom, da bi na vse pozabil, da bi se umiril. Saj bi tudi danes rad vozil, pa ne more. Pred tednom mu je zmečkalo prst na roki. Zdaj pa z levico ne more ničesar prijeti. In pozimi se tako nerado celi.

»Bog in sveti križ božji!« pripenja še zvezdo nad hlevčkom. Jaslice so postavljene, božično drevesce okrašeno.

»Še mah pobriši z mize in malo pospravi!« naroča sestro. »Jaz ne morem več.« V sobi ga vse duši. Ven v sneg, v mraz! V veži vzame še smuči in že se vzpenja mimo hleva za skednjem v hrib...

S težavo rine naprej. — Že dva dni je padel sneg v kosmih in šele opoldne so se dvignili težki svinčeni oblaki. Zdi se, da se bo vreme ustanovilo. Tudi mraz že občutno pritiska.

Baš na vrh pride, ko se prvi sončni žarki vtihotapajo skozi koprenaste oblake. Ves prevzet gleda Miha prelepo sliko. Cela pokrajina rdi v večerni žarji. V globokem snegu leži pod njim vas; čudovito se odbija belina zidov v soncu, v neštetihih bar-

KAKSEN BODI NAŠ BOŽIČ

Slovenski božič je izredno pesniški in častitljiv. Vanj so vložili naši predniki srce in dušo. In tudi prihodnji rod mora častitljivim božičnim običajem zvesto ohraniti ne samo zunanost marveč tudi duha! Duh je, ki oživlja! V adventu notranje očiščenje in po praznikih koprneče srce bo vedelo dati primerne izraze tudi zunanemu božičnemu praznovanju.

Predvsem se bomo za božič potrudili!

1. Da nas na sveti večer ne bo begala nobena posvetna skrb. Zato naj se dan pred božičem neha vsako težaško delo. O prvem mraku naj bi bila vsa družina ne samo doma, marveč tudi že v prazni obleki!

2. Da bomo okrasili hišo. V kotu pod križem ali pa na mizi naj bi nikjer ne manjkalo jaslic. Dom si okrasimo tako, da nas bo tudi zunanje okolje spominjalo božične skrivnosti!

3. Da bodo obnovljeni vsi naši stari domači običaji, ki smo jih morda med vojno zanemarili ali vsled pritiska morali opustiti.

4. Da ne bomo pozabili svojih rajnih in revežev.

5. Da bomo ob praznikih doma in skupno z ostalimi družinskimi člani dostojno preživeli najlepši in največji praznik. Naj nam bo božič tudi dan sprave s sosedi in vsemi, s katerimi smo se tekom leta sprli ali jih razžalili. Če bo vse v redu in nam ne bo mogel nihče ničesar očitati, si tudi sami ne bomo imeli kaj. Z mirno vestjo pa bo božič poln milosti in lepote ter družinske sreče.

Turnšek.

vah se preliha zelena črnina hlevov; brane pri stogovih so čudovite harfe s srebrnimi strunami. Gozd je bela vojska, trden zid krog in krog vasi. Tam za njim se dviga Triglav. Zdi se, da je bel papir prilepljen na sinjerdečo podlago. Za ped visoko nad njim visi sonce, ki se vedno veča in vedno bolj žari. S krvavo zarjo prepreza nebesni obok in vanjo zavija Triglav in temne gozdove pod njim pa še te vasi in naselja. Vse v krvavi zarji, prav vse... Tudi breza. Preje je žarela v snežni obleki in v strupenem mrazu so lahno trepetale z ledenimi biseri obtežene vejice. Zdaj pa ko da je kri oškropila snežno obleko...

Sonce je že zašlo. Le še rdeč pas se vzpenja za Triglavom in še ta se spreminja v vijoličasto, dokler se končno ne zgubi v temno modrina neba. Lahen veter zaveje preko hriba in razposajeno trosi suh sneg z dreves. Miho zaskeli v lice. Čas je, da gre.

Nekaj krepkih zamahov in že drvi preko sneženega pobočja proti domači hiši. Brat ravno izprega. Pred vrati se otrese in stopi v kuhinjo. Res, že pripravljajo žerjavico. Na mizi je kadilo, les cvetne butare in blagoslovljena voda.

»Miha, boš ti kadil?«

»Bom pa!«

»Jaz bom pa svečke pri jaslicah prižgala, saj jih smem?« se ga proseče oklene Tončka.

»Le prižgi jih, samo glej, da se ti kaj ne užge!«

»O nič se ne bo!« In že hiti v hišo. Po kuhinji pa se vije vonj po kadilu in brinovih vejicah. Trdo prasketa oljkov les na žerjavici in meša svoj rezki vonj med omanen duh kadila.

»Pa pojdiva!« Mati vzame molek.

Sunkoma plane Jože v kuhinjo.

»Miha, tu so!«

Miha je že pri smučkah in zunaj. Danes jih res ni pričakoval. Da bi le vedel, kje so. Morda jih je brat še v grapi videl. Potem jim lahko uide.

Tiho se splazi mimo ogla in pri oknu postoji. V hiši prižiga Tončka sveče.

V grlu ga suho stisne, solza mu sili v oči. Sveti večer...

Pa zdaj ni časa za taka ganotja. Brž mimo okna in barake v hrib.

»Halt! Halt!« Od dveh strani mu zadoni tuji klic!

Na beg ni več misliti. Vzravna se — stoje jih hoče pričakati. Na glasen krik v hiši se ozre skozi okno. Sestra je baš rajvišjo svečko na drevescu, prižigala, ko so zadoneli klici. Od strahu je omahnila in potegnila tudi drevesce za seboj.

Ko ga privedejo v hišo, leži drevesce na tleh, jaslice na pol podrte, betlehemska poljana s pastirčki in ovčkami vred razdejana. Skrbno delo popolnoma uničeno. Le oni črni pastir še stoji in brez sočutja strmi v svet.

Tudi vse sveče so ugasle. Temno je. Le tam v hlevčku še brli prav majhna lučka in ko zadnje upanje razsvetljuje mrzlo hišo...

Mir ljudem na zemlji

Po hiši se preprezajo dišave, kakor vsako leto v božični noči. Vonj po kadilu se meša z vonjem svežega smrečja, ki je popokalo v ognju, z vonjem pečenega mesa in sladke pogače.

V kotu so na veliki deski napravljene jaslice. Stari hlapec Matevž je izkopal mah izpod snega in z rokami, ki so že nad tri-deset let opravljale to častno delo, je iz njega zgradili gričke in dolinice, pravo umetniško pokrajino. Z drobnim belim peskom je označil pota in stezice in iz smrečja je napravil lična mala drevesca. Sredi te pokrajine stoji hlev, boren in napol razpadel, a vseskozi ožarjen z nebeško svetlobo. Matevž je zares umetnik. Pritrdil je neke lučko, da je ni videti, njena svetloba pa se tajinstveno razliva skozi špranje in odprtine hleva in kaže pot pastirjem, ki hite preko hribočkov in skozi dolinice gledat čudež svete noči.

Božje Dete, Marija, Jožef, pastirji, ovce, voliček in osel, vsi so Matevževi otroci. Sam jih je izdolbel iz lipovega lesa, v dolgih zimskih večerih, ko je okoli hiše zavijala burja in je sneg pritiskal na streho, da je vsa hiša ječala od bolečine.

Vsako leto je bilo treba tega ali onega popravila pri jasicah. Tu je bila ovca z zlomljeno nogo, pastir z odbito roko ali pa s plaščem, ki se mu je barva odlupila. Tudi gloriojo okoli glav svete družine je bilo treba vsako leto na novo pozlatiti.

Pri barvanju je Matevžu vselej pomagala Tonika, mlajša hči njegovega gospodarja. Njene roke so bile kljub trdemu kmečkemu delu nežne in mehke, kakor je bila vsa njena drobna postavnica nežna. Njeni prsti so s čudovito spretnostjo vodili čopič, kakor, da nikoli ne bi imeli drugega opravila. Z ljubeznijo je mešala barve, jih primerjala, da so se skladale med seboj. Bog ne da, da bi bil plašč zelen in obleka sinja, to boli oko! Vso svojo dušo je polagala v te barve, bile so izraz njene notranjosti, ki se je zrcalila v nežnih pastelnih odtenkih poslikanih kipcev.

Vsa hiša diši po božiču. Toda pravega božičnega razpoloženja ni. Materine oči so objokane. Tu in tam si še naskrivaj obriše solzo. Oče Bolte hodi s stisnjenimi ustnicami po izbi in od časa do časa ošine družino s pogledom, napol prosečim, napol zapovedujočim. Nande in Slavko, sinova, in najstarejša Pepca, skušajo premestiti to vzdrušje s petjem. Stare božične pesmi, iste pesmi, ki so vsako leto zadonele v Boltejevi hiši.

A letos je drugače. Tonikinega soprana ni. Pesmi so nekako brez barve in onega zvoka, ki človeku topi srce.

Tonika manjka. Očetu in materi in bratoma in sestri. A nihče tega na zunaj ne pokaže. Celo mati si na skrivaj briše solze in se umika Boltejevim pogledom.

Tudi sveti družinici in pastirjem in ovčicam manjka Tonika. Jezuščkova glorioja je bleda in brez bleska. Marija gleda žalostno pred se, morda zato, ker ji letos nihče ni s čopičem popravil zamaknjenege nasmeha njenih ust.

Matevž je kakor vsako leto umetniško zgradili gričke in dolinice in razpostavil pastirje. Tudi lučko je pritrdil ob hlevu. A barve se letos ni dotaknil. Bilo mu je, kakor, da bi zatajil Toniko, če bi vzel čopič v roko. Kakor, da bi ob vsaki potezi zbrisal košček nje same z zemeljskega površja.

Družina se napravlja k polnočnici. Pol ure hoda ni daleč, a nocoj je metež, da še stari ljudje ne pomnijo takega božiča. Moški so si potegnili polhovke globoko čez ušesa, ženske so si tesneje zadrignile volze svoje rute, tesneje so se zavile v volnena ogrinjala. Vsa hiša odmeva od težkih podkovanih čevljev.

Poti ni. Le kdor pozna okolico, ve, v katero smer mora zaviti. Počasi, v svitu dveh plamenic, ki rišeta pošastne vrteče se sence na snežni zastor, gaziijo proti cerkvi.

Celo slavnostno potrkavanje je čuti le, kakor da bi kembelj, ovit v meko belo vato, udarjal ob bron.

Pred cerkvijo je svetleje. Iz vseh strani prihajajo farani. Odsev neštetihih bakel pleše po cerkvenem obzidju, vse je kakor ode-to v zlatordečo gloriojo. Tudi glas zvonov se čuje tu jasno in čisto.

Boltejeva družina je posedla v klopi. Cerkev je že skoraj polna, znanci in sosede se pozdravljajo s prikimavanjem in nasmeškom. Kdor pa s pogledom zadene na Boltejeve, mu stopi v oči sočutje in pomilovanje.

Kajžarica Meta ne more kaj, da ne bi pošepnila sosedu:

»Letos pa Tonike ne bo na koru. Jej, kdo bi si bil mislil. Bolte tak poštenjak, hči pa...«

»Ššššt.«

Obred se je pričel. Mogočno zabučne orgle po razvetljeni cerkvi. Pobožno, iz polnih src zadoni pesem:

»Rajske strune...«

*

Samotna postava se opoteka skozi globok sneg. Skoraj na koncu moči je že. Preko prsi ima povezano culo, iz nje udarja tenek otroški jok.

»Še malo, še malo. Kmalu bova doma. Bog se me usmili!«

Ne zaveda se, koliko časa že gazi, skozi temo in sneg, ki ga neusmiljeno mede med obronke. Ali hodi eno uro, dve, ali sto let?

Moči ji popuščajo. Toda misel na otroka jo v vsakem trenutku, ko hoče podleči skušnjavi in se spustiti v mehke snežne blazine, znova požene naprej. S stisnjenimi zobmi se bori z metežem. Vsako ped si je priborila z naporom. Včasih se ji ulijejo solze, toda takoj se strnejo v ledena zrna na trepalnicah.

V teh urah obupnega boja ji neprestano vstaja pred očmi vse, kar je preživela v enem letu. Eno leto? Zdi se ji, da je cela življenska doba. Doba, ki je dokončana danes, tu, kjer se je pričela: med holmi in smrekami njene domače vasi.

Skoraj eno leto bo, malo dni manj, kar je šla zdoma. Lani na Štefanovo je prišel v njihovo hišo tujec, ki je napravil izlet s smučami in zašel. Ostal je do Silvestra. V novoletni noči je zopet šel in ona z njim. Njene roke so prenežne za težko delo, je dejal. V mestu ji ne bo treba delati. Oj, kako lepo je znal govoriti! In kako vroče ji je zaplalo po žilah, če jo je gledal s tistim pogledom, ki ga ni videla še pri nobenem fantu.

In potem? Nekaj tednov prešerne razigranosti, sreče, pozabljenosti na domače, na gozdove, na sinje obronke planin. Zatem — udarci, sramotenje, ponižanje. »Osmešila si me! Kaj odpiraš usta v družbi, če si neumna ko noč!« — »Ali si res mislila, da te bom imel vse življenje na vratu? Nisem ti delal obljub!« — »Ali sem te vabil? Sama si šla za menoj!«

O, kako je spoznala človeško podlost. Nikoli ni poznala občutka mržnje, tedaj pa se ji je vselilo strastno sovraštvo v srce. Zatekala se je k molitvi, ki ji je od otroških nog prinašala tolažbo. A vselej se je vračala iz cerkve s prazno, neutrušeno dušo. In to jo je navdajalo z grozo. Ali me je Bog zavrgel? O, sveta Devica, pomagaj! Ko je čutila otroka, se je poblašilo v njej. Niti za trenutek je ni spravljal v obup misel ni nezakonskega otroka. Božja volja je taka. Sedaj je našla zopet uteho v molitvi. Včasih so se ji ovlažile oči, če se je spomnila na dom. Ne morem nazaj, v sramoto bi bila vsej vasi! Tu bo delala za otroka, čuvala ga bo, zanj bo živela.

Zdravnik ji je dejal, da mora na deželo. Na deželo? Kam? Dva meseca je šlo v mestu, potem je bilo nenadoma konec. Ni mogla več, od nikjer pomoči. Otroci se pričel hirati kakor cvetica brez vode. Ona je črpala moč, da ni obupala z življenjem sama iz sebe, iz svoje notranjosti, ki je na strani otroka in v samotnih dvogovorih z Bogom zopet prihajala v sklad nežnih pastelnih barv. Premagala se je zavoljo otroka in se napotila domov.

Eno uro hoda je ob suhem vremenu od postaje do doma. Sedaj se ji zdi, da hodi že vse življenje. Niti ne ve, ali hodi v pravilni smeri. Kaj, če bi zašla? Ne, o Bog, le tega ne!

»Še malo, še malo. Kmalu bova doma.«

Mehanično, podzavestno ponavlja vedno iste besede. Otroci joka s tenkim, utrujenim glaskom.

Prišla je med gosto drevje. Tu je bolje. Skoraj popolna tišina, le od časa do časa završje med smrekami, ki stresajo svoje breme.

In nenadoma ji udari na uho potrkavanje iz farne cerkve. Izmed tisočih bi spoznala glas domačih zvonov. Noga ji zastane, roko si pritiska na srce. Tako ji je, kakor da je ves gozd oblit od nadnaravne svetlobe. Z dlanjo si potegne preko oči.

»Moj Bog, blede se mi, vročino imam!«

Gozda je takoj zopet konec. In ko stopi izmed drevja, zagleda kakor skozi zastor v daljavi motno svetlobo. Z novimi močmi se požene naprej.

»Rajske strune...« zadoni iz cerkve, ko se ji približa. Pred cerkvenim pragom jo skoraj zapustijo moči. Za trenutek ji kleče-nejo kolena, otrok glasneje zaveka.

Ko zaškripljejo cerkvena vrata, se okre-nejo vse glave. Nihče ne bi vedel povedati, zakaj. Radovednost ni, saj vedno prihajajo zamudniki, po katerih se nihče ne ozira. Toda neka nedoumljiva sila jih že-

ne, da dvignejo oči iznad molitvenikov in pesmaric. In v naslednjem hipu se sto parov oči od začudenja razžari.

Nihče se ne zaveda, da je prenehal s pesmijo. Nenadoma je zavladala grobna tišina.

Skozi to tišino se Tonika opoteka proti oltarju. Cula se ji je razvezala, zgrudi se na kolena. Otroci je utihnil in strmi v svetlobo okoli sebe. Tonika ga dvigne na roke in jih izproži proti Marijini podobi na oltarju. Bil je skoro čudež, da ni zašla v metež, da je našla pot v domačo cerkev, na božični večer, ob polnočnici. Solze ji stopijo v oči in zdrsiijo po licih. V tem trenutku čuti, da si je v duši ohranila devišstvo, da ji je Bog podelil odvezo.

Mašnika je osupnila nenadna tišina. Obrne se in ugleda Boltejevo hčer z otrokom. Za trenutek mu vztrepeta na licih. Njegov pogled se sreča z njenim in v njenih očeh čita vse, kakor v odprti knjigi.

Nevidna sila mu dvigne roko v blagoslov.

Tedajci je šlo skozi cerkev kakor vzdih. Orgle pa znova zabučne in znova se dvigne pesem:

»Glej zvezdice božje...«

Samo trenutek je trajal boj v Boltejevi notranjosti, ko je ugledal Toniko in otroka. Začutil je drhteče prste svoje žene na sklenjenih rokah in njegov pogled se je za hip ustavil na molitveniku.

»Mir ljudem na zemlji...« se je tu bleščalo v zlatih črkah.

Bolte se počasi dvigne. V težkih čevljih, neokretno po prstih stopajoč se bliža klečeči postavi pred oltarjem.

Tonika čuti, da jo nekdo dviga, da ji nekdo narahlo vzame otroka iz otrplih rok, da jo nekdo rahlo prime za zapestje in potegne proti klopi.

Bolte položi otroka ženi v naročje in posadi Toniko poleg nje.

Dekle skloni glavo in poljubi trdo, žuljavo očetovo roko. Ta roka pa se dvigne in položi prste pod zlato se bleščeči napis:

»Mir ljudem na zemlji.«

Zima

Zopet padajo snežinke
v gostih kosmih na livade,
burja poje žalostinke —
v grob so legle moje nade...

Zemlja spi pod belim prtom,
o pomladi sladko sanja,
vran gladuje tam za vrtom,
ivje nad menoj se sklanja.

Moje poti in stezice
so visoko zasnežene,
sape božajo mi lice —
ostre, hladne in strupene.

Ni prehoda čez gorovje,
ni prelaza čez skalovje:
kladivo vihti usoda
in ponavlja: »Ni izhoda!«
Limbarski

LUČ NAD PREPADOM

Žena se je zatopila v bridke spomine. Že peto leto ponavlja sama te prijetne božične običaje. Prej je prižgal kadilo njen mož, katerega je kruta vojna zajela v svoj utrinec. Samo enkrat se je bil oglasil z ujetništva in zdaj že dolgo nima nikakega poročila. Ali je še živ ali mrtev — vsaj toliko bi rada izvedela, pa ne more.

Prijela je s prsti zelenikovo vejico, jo pomohila v blagoslovljeno vodo in pokropila otroke, ki so žgoleli okrog po sobi. »Molimo!« jih je pozvala k večerni molitvi, v katero je vpletla gorečo prošnjo, naj ji božično Dete skoro vrne moža in otrokom skrbnega očeta.

Po opravljeni molitvi je vzela kadilnico, šla je z otroki v hlev in v druge shrambe, naposled pa še okrog hiše, ki je stala nekoliko više na robu vasi. Po dolini se je zgrinjal svetonočni mrak, iz katerega so sijale lučke kakor drobne zvezde. Vsak križ na razpotju je bil ožarjen in slednja vaška kapelica divno razsvetljena. Otroci so jih šteli kakor kresnice, pa jih je bilo toliko, da jih niso mogli prešteti.

»Jej, kako je krasno!« — Smrčajka je odložila kadilnico in strmela v dolino. Oko ji je postalo na bližnjem hribu, ki se je dvigal visoko v ozračje. »Celo na planini obhajajo božič«, je zagledala lučko prav na vrhu griča. »Križ nad prepodom«, je približno določila prostor, zakaj noč je bila jasna in svetla. »Tam mimo je prehod čez gorovje, koder pa pozimi ne hodi živa duša. Kdo se je neke spomnil nocoj tega samotnega kraja?«

»Divji mož!« so si domislili otroci in petletna Milica se je zavila plaho v materino krilo.

Mati jih je poučevala: »Divji mož ne prižge ob križu luči. Biti je moral nekdo drugi, ki je šel slučajno mimo, zakaj pot čez gorovje je mnogo krajša kakor okrog po cesti.

Otroci so se še dolgo o tem menili ter si po svoje razlagali luč nad gorskim prepodom. Mati je občudovala njih iznadjivost, ter ni mogla ničesar dostaviti. Ko se je ponovno ozrla na planino, tedaj je zapazila, da se je lučka premikala. To jo je presenetilo, zakaj luč se sama od sebe ne more gibati. Nekdo mora biti tam gori; morda je zašel, pa tava okrog in išče poti v dolino.

Tudi sosede, pametni in izkušeni možje, so tako sodili. Dolgo so opazovali lučko in ugotovili, da se zares premika. Zdaj je bila više in zopet niže; pomaknila se je nekoliko naprej in nato spet nazaj na prejšnje mesto.

»Čudno in neverjetno!« so preudarjali in zmajevali z glavo. Naposled pa so se zedinili v mislih, da gre za potnika, ki se je odločil za pot čez planino, na vrhu pa je izgubil smer in zdaj ne ve, kam naj bi se obrnil.

Skrbelo jih je, da bi se mu kaj ne pripetilo. Tam, kjer se je svetila luč, je v bližini prepad, če bi strmoglavlil vanj, je izgubljen za večne čase. Celo domačino bi se lahko kaj takega pripetilo, kaj šele tujcu, ki ni vajen poti čez gorovje.

»Pojdimo pogledat«, so prigovarjali drug drugemu v strahu, da je v nevarnosti človeško življenje. Trije najboljši korenjaki so se odločili in oborožili s palicami, vzeli s seboj samokres za primer, ako bi se srečali z volkovi, pa tudi pijače niso pozabili.

Pot je bila dolga in naporna. Odbijale so jih ozke stezice, ki so se spenjale nad prepadi, privlačevala pa jih je luč nad pečino. Sličila je drobnim zvezdicam, sijoči v svetonočni tišini.

Tri ure je trajalo, preden so dospeli na planino. Lučka, kateri so se približevali, je spričevala, da prihajajo na pravo mesto. Že so razložili pred seboj križ, ki se je dvigal zmagovito nad globokim prepodom. Sprejaj na klečalniku pa je sedel možak, naslonjen na svoj nahrbtnik. Dali so mu krepljene pijače ter ga vprašali, odkod je prišel in kam je namenjen.

Povedal jim je, da prihaja iz vojnega ujetništva. V hrepenenju, da bi po dolgem času obhajal božičnico v krogu svoje družine, se je odločil za pot čez gorovje. Tu ga je zajela noč ter mu ustavila korake. Svetilko, katero je imel pri sebi, je obesil na križ, odložil nahrbtnik ter se nanj naslonil. Nekaj mu je reklo, naj počaka dneva, če hoče, da ne zaide v prepade.

»Pa ne, da bi bil ti...« ga je nekdo prekinil ter mu obsvetil poraščeno lice.

»Smrčaj iz Podkrajja — vaš sosed...« se jim je dal spoznati.

»No, glej ga no, glej! Jernej! Kdo bi si mislil...« Možaki so si presenečeni segli v roke. — »Pa pij, potem pa gremo...« Zdaj smo štirje, ter se nam ni bati, da bi zašli med pečine.« Povedali so mu, da je bila njegova žena prva, ki je zagledala luč nad prepodom.

Domov so prispeli, ko se je skoro že daniilo. Smrčajka ni vso noč zatislila očesa. Večkrat je pogledala skozi okno, kakor bi nekoga pričakovala. Luč nad prepodom je prinesla v hišo srečo, vrnila ji je moža in otrokom skrbnega očeta.

Vse iz ljubezni

Tisto jutro pred božičem je vstal dr. Gruđen zelo utrujen. Odgrnil je težke zavese pri oknih, da je mračna svetloba posvetila v spalnico. Zraven njegove postelje je stala prazna postelja njegove mlade žene, ki je pred par meseci umrla. Vsa njegova zdravniška znanost, pa tudi njegovi prijatelji ji niso mogli rešiti življenja. Nad posteljama je visela slika Matere božje, ki je nežno božala Dete in otožno zrla nekam v daljavo. Na nasprotni strani pa sta visela zelo dobro izdelana portreta njegove žene in njega.

Ko se je Gruđen umil in oblekel, je odklenil vrata in stopil na hodnik. Nasproti mu je prišla kuharica Lenka in mu prijazno voščila dobro jutro. Skrbno ga je vprašala: »Ali ste zopet slabo spali?«

»Res, slabo, Lenka«, je bolj zamrmral kot odgovoril.

»Nič ne rečem, če žalujete. Saj vas razumem. Mlado, dobro ženo in otroka, oba ste izgubili na en dan. A nekoliko morate gledati tudi nase. Saj ste še mladi!«

»In na bolnike, kajne Lenka. To si hoteli tudi reči.«

»Da, tudi na bolnike. Saj vas imajo zelo radi, zlasti revni. Pravijo, da imate tako spretno roke in tolažilne besede za vsakogar. Za otroke in žene na porodih še ni bilo enakega v mestu.«

Dr. Gruđen je pretrgal laskavo besedjenje in vprašal:

»Ali že kdo čaka.«

»Da, nekaj jih že sedi v čakalnici.«

»Povej jim, da takoj pridem. Le pozajtrkujem še.«

Dr. Gruđen je hitro odšel v kuhinjo, kjer je popil skodelico kave, nato pa je že bil v ordinacijski sobi. Oblekel je belo haljo, odprl vrata v čakalnico in prijazno pozdravil:

»Dobro jutro! Pa začnimo v božjem imenu.«

Vstopila je revna ženica s bledim, dve leti starim otrokom v naročju in sedla na ponujen stol.

Dr. Gruđen je skrbno preiskal otroka, ga bozal in miloval, spraševal po socialnih razmerah in nasvetoval: »Otrok je slabokrven. Potrebuje spremembe v hrani. Ker imate na kmetih premožne sorodnike, poprosite za jabolke. Pošljete naj vam tudi masla, moke in vsak dan liter mleka. — Pisal bom vašemu bratu, če sami ne upate. Zdravil ne zapišem nobenih. Kopajte otroka velikokrat v mlačni vodi, v katero dajate prgišče soli. Po prsih in hrbtu ga pa umivajte vsako jutro in vsak večer s prestano vodo, v katero vlijete malo kisa. Poleti ga pa pošljite za dva meseca k bratu na deželo.«

»Ravnala se bom po vaših navodilih. Koliko sem pa dolžna?«

»Nič! Saj ste revni in ne morete plačati.«

»Pa Bog plačaj!«

»Je že dobro. Z Bogom! Le pazite na otroka!«

Vstopil je mlad delavec uvelega obraza. Pokašljeval je in razlagal: da se je prehladil na prepihu v tovarni. Dr. Gruđen je spraševal, poslušal in preiskal pljuča.

»Pljučne vršičke imate vnete. A ni še prehujo. Vse se bo lepo pozdravilo. Le poguma in paznje je treba. Na Golnik vas pošljem na blagajniške stroške.«

Da bi ubogega moža potolažil, je pripovedoval o prijatelju sodniku, ki je bil težko bolan na pljučih, pa je po skrbni negi in skrajno previdnem zdravljenju popolnoma okreval in zdaj lahko pleza po planinah.

»Račun prosim, gospod doktor!«

»Za vas dobim plačilo od bolniške blagajne. Pozdravljeni!«

»Prav lepa hvala, gospod doktor!«

Vstopila je stara kmečka ženica s kosarom v desnici in začela razlagati, da ji želodec nagaja, da ne more jesti vsega; da bi še tako rada uživala fižol in svinjsko meso, pa ji škoduje.

»Koliko ste pa stari, draga mamka?«

»Petinsedemdeset jih bom februarja.«

»Kako je pa z zobovjem?«

»Samo dve škrbini imam še v spodnji čeljusti.«

Tako sta se pogovarjala še nekaj časa, nakar je dr. Gruđen nasvetoval:

»Hrano bo treba menjati. Težka jedila niso več za vas. Kava, mleko, pšeničen kruh, kaša, sok — to bo za vaš želodec. Tudi kozarec vina vam bo koristil. Poskusite se tako hraniti štirinajst dni, nato me pa zopet obvestite in poročajte, kako je z vašim želodcem.«

»Tako lepo ste mi vse razložili. Bog vam povrni! — Kaj pa račun? Če se vam ne zamerim, tu v košari imam zaklanega in oskubljenega petelina in trideset jajčk.

To naj bo po vrhu. Kar računate, rada plačam. Imam nekaj prihrankov.«

»Dobro, dobro, draga mamka. Hvala za vaše dobrote. Oddajte jih v kuhinji. Za svoj trud računam dvajset dinarjev.«

»Malo, premalo bo, trideset dinarjev bom plačala. Kar vzemite. Saj revežem tako nič ne računate.«

Odšla je denar in odšla.

Tedaj se je pojavil na pragu ordinacijske sobe v kožuh zavrt, s kapo v desnici kmečki človek, naglo je vstopil, zaprl vrata in razburjeno govoril:

»Gospod doktor, sila je velika. Zadeva je nujna. Žena je na porodu. Bojim se, da mi umre, če naglo ne pridete na pomoč.«

»Odkod pa prihajate, človek božji?«

»France Milač z Visokega sem. Bajto, dve njivi, travnik in nekaj hoste imam, pa kravo redim. Sosed Martinjak mi je posodil konja in sani, da sem pohitel po vas. Hitro, hitro, prosim, gospod doktor.«

»Takoj pojdem. Počakajte me v veži.«

Dr. Gruđen je odpravil ostale bolnike k doktorju Trdanu. Zbral je naglo vse potrebne priprave, jih zložil v kovček, del kučmo na glavo, oblekel kožuh, vzela odojo in pozdravil Lenko.

»Na Visoko moram k porodnici. Zvečer se vrnem, če ne prej. Glej, da pripraviš jedilnici jaslise in mnogo svečk pred njimi. Na grob moje žene in otroka pa ponesi lučke. Z Bogom!«

Oddirjal je po stopnicah in sedel na sanke, na katerih ga je že čakal France Milač.

»France, poženite v božjem imenu, kolikor morete. V tri četrt ure sva lahko na Visokem, če bo konj dobro vozil.«

»Še prej, gospod doktor, še prej, čeprav sneži in nama metež sili v obraz.«

Dr. Gruđen si je potisnil kučmo čez ušesa in na oči, zadelal noge s kožuhom in odojo in se udal otožnim mislim na svojo ženo. Njena ljuba, dražestna podoba ga je spremljala povsod. Njegova duša je bila tako razbolena, da do danes ni našel pokoja, čeprav je poskušal žalost premagati z vztrajnim, požrtvovalnim poklicnim delom.

V tem razmišljanju se je pripeljal na Visoko. Sani so obstale pred nizko bajto. France Milač je skočil na tla. Že je stal pri konju Martinjakov hlapec Tine.

»France, kar pelji gospoda doktorja v hišo k ženi. Konja sprežem in spravim že jaz.«

Tine je zapeljal sani na suho pod skedenj, dr. Gruđen pa je odšel s Francetom v hišo. V kuhinji sta otepla sneg, slekla kožuhe in snela kučme. Nato sta vstopila v nizko skromno spalnico, kjer ju je sprejela suhljata babica Katra in pokazala dr. Gruđnu revo porodnico, Milačevo ženo Polono.

»Kako je?« je vprašal dr. Gruđen.

»Slabo. Poroditi ne more.«

»Vzrok?«

»Napačna otrokova lega.«

»Ali bo potrebna operacija?«

»Ne vem. Prosim, pregledajte, gospod doktor, in pomagajte!«

Dr. Gruđen je odslovil Franceta v kuhinjo. Ubogal je in z zaskrbljenim obrazom in sklonjeno glavo zapustil sobo.

Dr. Gruđen je vzel iz kovčka belo haljo, jo oblekel, si zavihal rokave in umil roke.

»V božjem imenu začnimo.«

Preiskal je porodnico, ki je trepetala v krčih.

»Da, napačna lega. Sirotica!«

Nad posteljo je visela stara častitljiva podoba Brezijanske Marije, na katero je Polona v groznih bolečinah opirala oči in prosila božje pomoči.

Dr. Gruđen je nalahno in previdno pričel težavno delo.

»Le pogum, draga mamica, in zaupanje. — Hudo je, vem, hudo, a vse se bo dobro izteklo.«

Pred očmi mu je stopila podoba pokojne žene, ki je med silnimi bolečinami izkrevavela. Vso duševno moč je moral uporabiti, da je premagal srčno bolelost.

»Bodite prav mirna, mamica. Sedaj še malo potrpite. Tako, vse pojde z božjo pomočjo v redu.«

In res. Čez pol ure je Polona porodila krepkega in zdravega fantka.

»France, pridite. Žena je rešena. Sina ste dobili.«

France je pritekel iz kuhinje in pokleknil pred dr. Gruđna.

»Kako naj se vam zahvalim, gospod doktor?«

»Bogu se zahvalite, France. Svoje delo sem izvršil. Zdjaj pa skrbite sami, da se kaj ne pritakne. Čistoča in zopet čistoča. To vse bo že babica urejevala. — Možakarji premalo pazite na svoje žene.«

Tako je v naglici dejal, a se je spomnil, da je njegova Stanka vkljub vsej pažnji morala v zgodnji grob.

Umil se je, slekel haljo, spravil svoje priprave v kovček in se odpravil.

»Koliko pa znaša račun?« je vprašal France.

»France, saj ne morete ničesar plačati.«

»Zaslужil bom in poravnal, gospod doktor.«

»Dolžni niste ničesar. Pri bogatih zaslужim toliko, da pomagam revnim za božje plačilo.«

»Potem pa stokrat Bog plačaj!«

»Je že dobro, France.«

V sobo je vstopil sosed Martinjak in povabil doktorja na kosilo.

»Postno bo, ker je pred svetim dnem, a sprejmite radi volje, kar moremo nuditi. France je v stiski in ne more postreči, bomo pa pri nas nadomestili, je dejal postaven možakar, prijel zdravnika pod pazduho in ga vedel v svoj lepi dom. V topli sobi se je dr. Gruđen odpočil in okrepal.

Velika stenska ura je kazala že tretjo popoldne, ko ga je France odpeljal nazaj v mesto. Sneg je nehal naletavati in svetovečerni mir je obdajal prelepo zasneženo pokrajino z gorami v ozadju, z gozdovi, vasmi in cerkvami na gričih. V tem miru so vstali doktorju ljubki spomini na tolike sv. večere v rojstni hiši ob jasliah in svečkah pri očetu, materi, sestrah in bratu, na blagoslov vseh domačih prostorov, na hojo k polnočnici v pol ure oddaljeno cerkev z bakljami in svetilkami in na prelepo petje božičnih narodnih pesmi. Še lansko leto je preživel tako lep sv. večer s svojo ženo pri jasliah in pri polnočnici, pri kateri mu je donela na uho in odmevala v duši stara nabožna pesem:

»Zveseli se žalostna zemlja,

začudi se, sveto nebo!

To Jagnje, ki grehe odjemlje,

nocoj je rojeno nam b'lo.

Tam v Betlehemu v štalci,

poglejte na slamci

to Dete leži,

lepšega ni.«

Konjska kopita so lahko pekotala po snegu in sani so drčale po ravni cesti. Dr. Gruđen je v tistem razmišljanju nalahno zadremal. V dremavi se ga je dotaknila roka njegove pokojne Stanke. Draga žena ga je objela, sedla poleg njega in mu komaj slišno šepetala: »Ne žaluj za menoj tako silno, dragi Ivan.

Moj božič v drugi šoli

Z neverjetno naglico so se tisto leto približali božični prazniki. Komaj je izginil za nami dan spomina rajnih in komaj so pospravili stojnice Miklavževega semnja s kongresnega trga, že so minevali poslednji dnevi adventa.

V šoli smo z živahno neučakanostjo pričakovali okrožnice, ki nam bo naznanila pričetek božičnih počitnic. Hej, kaj bi je ne!

»Nam bodo podarili ponedeljek? — Meni da ne bodo letos krajslji počitnic? — Kdaj se odpelje domov? ...« Vprašanja so padala drugo za drugim. Iz vseh je žarelo hrepenenje mladih src po sreči, ki ožarja sleherni družini, zbrano okrog jasliah.

Ravnateljeva okrožnica je prišla, z njo pa tudi razočaranje. Preko žarečih obrazov drugošolcev se je privlekla od nekdaj rahla megla. V okrožnici je bila namreč napovedana poleg božičnih počitnic tudi — konferenca.

»Pa ravno jutri! Dan pred počitnicami...« sem se jezil ter malomarno metal zvezke v šolsko torbo.

Konferenca mi ni šla prav nič v račune. Pri francoščini mi je spodletelo in tudi matematične naloge dvomljive ocene še nismo dobili nazaj. Čudne slutnje so me spreletavale in mi kalile veselo pričakovanje božičnih praznikov. —

Zadnji dan pouka... Običajna živahnost je pred razrednikovo uro zamrla. Zdelo se mi je, da jo je med odmorom, ko smo zračili učilnico, odnesel preprih. In potem tisto čakanje, ko je profesor vso uro počasi odpiral dijaške knjižice, pomakal pero v črnilo in pisal, pisal...

Drugičrat bi ugibal, kdaj bom na vrsti, danes pa sem to opustil. Grizel sem si nohte in gledal skozi okno: »Morda mi bo pa v francoščini le prizanesel; saj je bilo prvič, da nisem znal. In če sem pisal pozitivno tudi matematično... Ah...!«

Ako bi šolska ura ne bila tako kratka, bi se skoraj prepričal, da sem zopet srečno ušel skozi konferenčno rešeto. —

S trepetajočo desnico sem sprejel knjižico in jo nesel v klop. Odprl sem jo: po-

Ob polnoči

Zvon k polnočnici pozvanja, kot da angeli pojo, sveta noč skrivnostno sanja, raj se sklanja nad zemljo.

Nekam v daljo se izgublja s poti mrak nocoj in s cest, zemljo spet nebo poljublja in oznanja blagovest.

Vse je kakor zatopljeno in zamišljeno v skrivnost, misli spajajo se v eno — v davno angelsko novost.

Luč iz hlevca sije v sence, ki poražene beže, zvezde zbirajo se v vence, nova moč krepi srce.

Grej nas luč iz Betlehema, sveti nam pod slednji krov, vse človeštvo naj sprejema svetonočni blagoslov.

Limbarski

Otroku in meni je dobro, bolje kot mi je bilo kdaj na zemlji. Srečna sva v božjem miru. Ta misel naj te tolaži. In tvoja velika sreča je, da moreš tolažiti bolne in žalostne dan za dnem in jim dajati pomoč.

Sani so drčale mimo mestnega pokopališča, ko se je dr. Gruđen prebudil iz sanj. Na grobovih so gorele lučke. Tudi na grobu njegove žene jih je prižgala Lenka.

»France, ustavite!« je zaklical. Izstopil je in velel, naj se vrne. France je obrnil sani in se poslovil.

Dr. Gruđen je odšel na grob otroka in žene, se odkril in molil. Ko je odhajal proti domu, mu je iz duše vstala misel: »In moja velika sreča je, da morem tolažiti bolne in žalostne dan za dnem in jim dajati pomoč.«

gled mi je obstal na okroglih črkah razrednikove pisave.

»Slaba ocena iz francoščine in matematike pismeno...«

V trenutku so se zrušili v meni prelepi načrti: vse veselje do božičnih praznikov je v meni na mah ugasnilo. Zaprl sem dijaško knjižico in se zopet zagledal skozi okno v plesoče snežinke, ki so se gosto usipale izpod nebesne sivine. Prvikrat mi je v šoli zdrknila po licu solza...

Tisti dan se nisem poslovil od sošolcev. Tudi veselih praznikov nisem voščil nikomur. Stopal sem po zasneženi Tržaški cesti in pred očmi so mi venomer migljale tiste okrogle črke. Videl sem jih v plesu snežink, videl pred nogami v snegu... In ko sem zamisljal, da bi se jih vsaj za hip znebil, mi je v srcu zaključalo: »Lepe praznike si si pripravil! In kaj bo rekla mati?«

Saj res! Mati... Tako skrbi zame. Veseli se svetonočnega miru, jaz pa ji nosim domov tako grenko bol.

»Da so morali sklicati konferenco tik pred prazniki!...« me je zopet pograbilo in bruhnilo iz mene. Nikamor več se mi ni mudilo.

Mati, uboga mati! Vse praznike ji bom skvaril...

Obstal sem za trenutek. »Ne, ne! To se ne sme zgoditi! Ne smem kaliti božičnega veselja ne drugim, ne sebi!«

In sklenil sem, da izida konferenca pred koncem počitnic ne bom izdal. — — —

»Kako je?« me je vprašala mati s tistim — meni tako znanim glasom, ki je kar pričakoval nevhvaležnost.

Za hip sem molčal, potem pa sem se ji zlagal, čeprav me je davilo, da sem komaj izjecljal tistih nekaj besed: »Še nismo dobili knjižic...«

Mati ni spraševala dalje: preveč je imela pripravljanja za praznike. Jaz pa sem se globoko oddahnil, ko je odšla po opravih v sobo. Vendar sem še čutil rdečico, ki mi kar ni hotela iz lic: Pred samim seboj sem se sramoval, da sem mater tako grdo naglagal.

SPOMINI SELSKEGA ŽUPNIKA

Čim bolj se bliža letošnji božič, tem pogostejši mi romajo misli nazaj v zapor, kjer sem leta 1943 in 1944 preživel božične praznike.

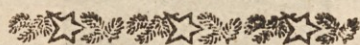
Že od začetka leta 1943 sem bil v preiskovalnem zaporu v deželni sodnji v Celovcu. Tekom mesecev sem se navadil živeti ob borni hrani med debelimi zidovi za zamreženimi okni, sprehoda v krogu na majhnem dvorišču, spoznal sem paznike in mnoge jetnike. Celica, v kateri nas je prebivalo sedem do 14, je bila dokaj prostorna in svetla. Od septembra dalje sem bil zaposlen čez dan v knjigovodstvu, kjer mi je čas v družini tovarišev in pri delu kaj hitro potekal. Dva dni pred božičem je bil dan obiskov, ki sem ga vsake štiri tedne težko pričakoval. Kakih deset do petnajst minut smo mogli ob navzočnosti preiskovalnega sodnika govoriti z obiskom. Ta dan smo obisk ravno končali in že sem čakal na hodniku paznika, da me zopet odvede v delavnico. Kar mi šine v glavo drzna misel. Obrnem se k preiskovalnemu sodniku dr. Sch.

»Gospod direktor, posebno prošnjo imam do vas!«

»Kaj pa želite?«

»Prosim, ali bi mogel na božični praznik maševati?«

Drznil sem se mu izreči to prošnjo, ker sem tekom leta večkrat dobil vtis, da je

»Ne smem kvariti praznikov«, sem se opravičeval, a umiril se nisem.

Zvečer sem v kotu postavil jaslice. Nekaj trenutkov sem se raztresel; vendar mi je od časa do časa zaplesala pred očmi dijaška knjižica. Čutil sem jo v žepu suknjice in zdela se mi je težka kot svinec.

»Saj res! Kaj če jo mati najde? — Skriti jo moram, skriti za vse praznike.«

Pogledal sem po sobi: bil sem sam. Roka mi je naglo segla v žep. Kar speklo me je, ko sem se dotaknil platnice. Vendar sem jih zagrabil kot bi jih hotel zadaviti.

Izlekel sem nesrečno knjižico in jo z eno samo kretnjo porinil na polico pod mah betlehemskega poljan — — —

Sveta noč... Vsi smo bili zbrani v topli družinski sreči. Prijeten vonj kadila je napolnil dom. Potem pa smo pred jaslicami molili in peli.

A jaz? Nisem videl jaslic pred seboj in svečke so se plašno umikale nekam v daljavo. Tudi valovite poljane so izginile. Le dijaška knjižica je ostala in misel nanjo me je popolnoma raztresla.

Udušil sem solze in požrl slino, ki so se mi dvigale v grlu.

»Mater si nalagal... Pa si upaš stati pred jaslicami? ...« mi je razbijalo v prsih.

Žal mi je bilo, da sem skril svoj greh.

»Pa ravno pod mah! Le zakaj nisem knjižice pokazal takoj, ko sem jo prinesel domov«, sem si očitil.

Sklonil sem glavo. Nič več nisem mogel peti.

*

Vse božične praznike sem bil tih kot nikoli poprej. Srečanja z materinimi očmi nisem mogel prenesti. Tudi jaslic sem se ogibal, da mi je bilo v resnici nerodno. Vsak pogled nanje mi je zadal novo rano.

Tudi mati je opazila moj nemir.

Neko popoldne se je sklonila k meni in se rahlo dotaknila mojih ramen.

»Bini, kaj ti je? Povej!...«

Zdrznil sem se. Naj ji pogledam v oči? — Ne bi ji mogel.

»Mati...« sem izdaval iz sebe ter sklonil glavo. Polile so me solze.

In materina roka me je peljala — k jaslicam. Moj Bog, pa ravno k jaslicam v kot, da sem skozi solze zopet videl pred seboj svojo nesrečno knjižico.

Mati pa mi je dvignila glavo ter mi zrla v oči. Pogleda sta se srečala.

Naj še tajim? Naj še lažem svoji materi? In pred jaslicami, kjer sem vsako leto preživel najlepše ure življenja...

Materine oči so nemo spraševale. Zdele so se mi kot dvojne jasne zvezde, ki edini svetila na mojo samotno pot.

In tedaj sem videl, kako sta se odtrgali od njiju dve biserni solzi. Njuna lesketajoča se sled na materinem licu se mi je zdela kot žar, ki se spušča od božične zvezde nad hlevcem.

Bil sem premagan...

Padel sem v materino naročje in zaihtel kot še nikoli. Vse sem ji povedal in jo prosil odpuščanja.

Mati me je pobožala po mokrem licu. Potem pa se je zagledala v Marijo, ki se je v hlevčku mojih jaslic sklanjala nad Jezusom ter mu vračala smehljaj za smehljaj...

gospod sodnik poln pravnega čuta že do grla sit brezpravnega postopanja gestape in mi je zato naklonjen.

»Od moje strani ni nobene ovire. Pošljite mi potom šefa trakta kratko pismeno prošnjo; rešil jo bom ugodno.«

Ves vesel napišem pred poldnem listek in ga izročim šefu našega oddelka.

»Kaj je to?«

»Prošnja na preiskovalnega sodnika, da bi smel na božični praznik maševati!«

»Ne bo nič! To je izključeno! Odkar sem tukaj še ne pomnim takega slučaja.«

»Pa vendar hočem poskusiti! Prosim, da odpošljite listek na pristojno mesto!«

Ni še minila ena ura, ko zopet zarožljajo ključki v vratih. Šef sam vstopi s papirjem v roki in mi naznani, da mi je dovoljeno maševati vsak praznik in vsako nedeljo. Dobil sem torej še več, kakor sem prosil. To je bil uvod v pravo božično razpoloženje. Bil sem izredno vesel in z menoj so se veselili tovariši v celici.

»Vsi gremo k tvoji maši in pevci naj pojo, da bo veselo!«

Na dan pred božičem smo pod vodstvom našega mojstra, ki že dolga leta vneto oskrbuje zavodovo kapelico, to okusno okrasili za praznik. Nekaj vejic od božičnih drevesc sem vzel seboj v celico.

Vsako leto na predvečer praznika je obiskal jetnišnico sam prevzvišeni knezoškof. To leto pa se je mudil v Solnogradu in zato je kot njegov namestnik opravil božjo službo ob 4. popoldne kot »polnočnico« sedanji g. generalni vikar. Vsa kapela je bila polna jetnikov in je migljala v množici luči. Sedel sem v prvi klopi ves prevzet od svetonočnega občutja. Kakor od betlehemske jaslice sem se je rahlo glasila pridiga g. generalnega vikarja s stalnim refrenom: »Bog je ljubezen!« Venomer pa se mi je srce topilo v sladki zavesti: »Jutri boš stal tudi ti pred oltarjem!«

Pevci so ta večer še posebno občuteno peli in vsi smo prinesli s kapelice mnogo božičnega razpoloženja. Po skromni večerji smo obe mizi postavili skupaj sredi sobe in posedli okoli njih. Božično drevesce nam je predstavljala sveženj vejic, okrasek drevesca so tvorili večbarvni papirčki, kot darove pa sem obesil za vsakega po en keks, tovariš iz Dravske doline pa je položil pod »drevesce« za vsakega po eno suho figo. Sobni starešina, veleindustrialec Mihael K. iz Celovca, je imel nagovor.

Vojni barometer je takrat za Hitlerja kazal že precej na slabo in vsi smo pričakovali, da nam s padcem Hitlerja zasije prostost. Tudi govor gospoda starešine se je previdno gibal v tej smeri. Hočeš, nočeš, moral sem spregovoriti tudi jaz. Moj nagovor je bil seveda bolj versko navdahnjen, bodril sem tovariše k potrpljenju in zaupanju na Boga. Sveto mašo naslednji dan, da hočem darovati za vse tovariše, da bi se jim srečno izteklo.

Pojedli smo s posebno užitkom darove božičnega drevesa in po prijateljskem pomenku zapeli »Sveta noč, blažena noč...« Blaženo smo tudi tisto noč zaspali. Drugo jutro sem eno uro pred skupno božjo službo po dolgih mesecih zopet pristopil k oltarju. Drhtel sem od ganotja. Ali se mi povrača sreča novomašna? Kakor ob novi maši mi je bilo, ko sem pri glorijski dvignil roke k slavošpevu »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so blage volje...« in ko sem navrh obrnjen k tovarišem voščil »Gospod z vami!« To je bilo pravo božično doživetje.

Še petkrat sem tekom enega mesca mogel opraviti kot jetnik sveto daritev. Koncem januarja 1944 so me poslali v Gradec k obravnavi. Tam sem bil oproščen. 14 dni navrh so me v Celovcu izpustili in vrnil sem se na svoje prejšnje službeno mesto na zg. Stajersko.

Osem mesecev sem se veselil prostosti, a težka roka gestape je nevidno visela nad menoj. Začetkom oktobra me je nenadoma spet zagrabil in tirala preko Gradca, Dunaja, Prage, Chemnitz naravnost v Berlin. Brezplačno, a prav nič zaželeno in prijetno potovanje! Na Martinovo so me spet postavili pred ljudsko sodišče. — Predsedoval mu je sam predsednik, znani krvnik dr. Freysler, in zašil me je za štiri leta ječe.

»Koliko ste dobili?« me je vprašal paznik, ko so me pripeljali nazaj v zapor.

»Štiri leta!«

»Veseli bodite, tukaj se navadno kotali glave!«

Tudi jetniški župnik mi je čestital k »dobremu« izidu.

Zdaj sem postal pravi kaznjene s posebno uniformo. Vtaknili so me v temno smrdljivo celico, vrh tega je bila družba

razen dveh Čehov zelo neprijetna. Vesel sem bil spremembe, če smo morali na vrto pometati ali nositi premog v kurilnico. O, da bi mogel s tega mrkega Berlina naprej!

Čez štiri tedne me neko jutro pokličejo. Na hodniku smo se zbirali za transport.

»Kam gremo?« To vprašanje nam je bilo vsem na jeziku.

»V Straubing! Tako sem mimogrede slišal v pisarni«, je vedel povedati majhen Francoz.

Straubing! To ime je bilo na dobrem glasu. Zvečer na zbirališču na policiji na Aleksandrovem trgu smo naleteli na jetnika iz Straubinga, ki se je vračal tja.

»Straubing je okrevališče«, nam je zatrjeval.

Kako smo bili veseli! Delali smo načrte za pot. Jutri odrinemo; teden dni, recimo, bomo na potu, pred božičem pa v Straubingu! Za praznike bomo že na novem domu!

Pa prišlo je drugače! V Leipzigu smo tičali ves teden. Od tam smo se od ranega do naslednjega dne vozili stlačeni po 6 v kabinah, kjer je bilo prostora komaj za dve osebi. To je bila grozna vožnja. Iz Plauena smo v par urah dospeli v Hof. V baraki prehodnega taborišča na lesenih ležiščih smo prečepeli in preležali zopet cel teden. Trikrat na dan smo se na hodniku postavili v vrsto, da smo prejeli nekaj malega hrane. Mene je vzel na piko stražnik SS-ovec, in se rad obregnil ob me. Dnevi in noči so počasi potekali. Vse je bilo nekam topo in razdvojeno. Dan je bil dnevu enak, nič razločka med delavnikom in praznikom. Tako sem tudi božični večer in praznik preždel na svojem trdem le-

žišču. Brevir mi je bil tu posebno ljub tovariš. Po noči mi je služil za zglavje, podnevi sem črpal iz njega bogate duhovne zaklade. Pa so mi ob njem romale misli k Jožefu in Mariji v Betlehem, ki jima ne nudi boljšega prenočišča kot hlev. In v tem hlevu tako siromaštvo... Trde jaslice so ležišče Sinu božjemu. — Nam pa tu deske... Tako morem vsaj malo občutiti bedo svetih oseb. Koliko je na ta božič širrom Evrope bednih, lačnih, brezdomcev, trpečih v taboriščih, ječah, transportih in vojakov na frontah... Ali se že pripravljajo angeli, da zapoje vsemu svetu »mir ljudem, ki so blage volje?«

Tovariš Rudolf je bil poleg mene. Veleposestnik in pivovarnar v Berchtesgaden, učenjak, do leta 1938 privatni docent na dunajskem vseučilišču. Zaradi nekaj besede je bil obsojen na smrt in zaplembo premoženja, potem pa pomiloščen na do smrtno ječo. Plemenit in globokoveren. Družila naju je enaka usoda in sorodnost mišljenja. Pomagala sva si vzajemno in si odkritosrčno zaupala. Tudi on se je zatepil v premišljevanje božičnih skrivnosti. Kramljala sva tiho nekaj časa, dokler naju ni objel sladki spanec božične noči.

Iz Hofa so nas zavlekli v Nürnberg, kjer smo po novem letu preživel eno najhujših bombardiranj. V Straubing smo dospeli šele 10. januarja. Kot »okrevališče« se nam ta kaznilnica pa ni izkazala, ker smo tam prezebali in stradali da joj. Ob koncu dolgoletne vojne je pač pošlo kurivo in hrana.

Vsekakor obhajam božične praznike lepše in prijetneje prost doma, kakor pod ključem v tujini.

Božič 1943

Mrzla je koliba, snega skoraj do okenc, ki niso okenca temveč luknje zamašene s kosi razbitih šip. Dimnik je speljan skoz drobno steno, preprosto ognjišče je dimasto.

Zunaj še kar sneži. Dan pred božičem. Marjan z ženo in otroci ne ve kaj bi. Kakor ogromna butara se je zvrnilo domotožje na sredo revščine.

Živi! Tam nekje daleč so, komaj spomin, trudna misel pride do njih. Hiša pod bregom, v bregu drevje, ki se šibi pod snegom, nad streho sladek vonj domačega dima.

Dom. Oče sedi za mizo. Upognjen je, siv, Joževa smrt ga je bridko zadela. Mati so zgarani, trudno se vlečejo iz kuhinje v hiši in iz hiše spet v kuhinjo.

V zadnjem pismu so pisali: »Vama moram povedati, da so oče s čevljarstvom skoraj popolnoma prenehali. Ni dela. Včasih kaj zašijejo pa kaj bi s tem. Začeli smo spet obdelovati polje, ki smo ga do sedaj imeli v najem. Saj veste, živeti je treba. Kadarkoli pečem kruh, mislim na vajine otroke. Vselej, pri vsaki peki, sem jim morala narediti posebej hlebeček belega kruha. Bog ve, kako je zdaj z njimi. Mislim, da še črna strada. V hiši je obupno prazno. Vera se je omožila, Joža ni in vidva sta tako daleč. Bog se nas vseh usmili.«

Za prvo silo vama spet nekaj pošiljam. Da bi vsaj dobila.

To je bilo zadnje pismo. Paketa ni bilo. Odslej tudi pisma nobenega več.

No in jutri bo božič, nocoj sveti večer.

Marjan sedi za mizico, ki jo je sam naredil iz zabojev. Najraje bi na glas zavekal, pa se je moral držati zavoljo žene in otrok.

»Očka, ali bomo šli jutri domov?« pri-drsna Marjanček od matere k očetu in se skobali na klop, ki je močno vegasta.

»Kako bomo šli, revež? Ali ne vidiš koliko je snega? Ko bi šli, bi nas vse sneg zasul in prišli bi volkovi in nas vse požrli.«

Marjančka uženo samo te besede. Volkov se boji, snega prav nič.

»Mogoče bo pa stari ata prišel, pristavi otrok in se stiska k očetu, zakaj Marija je že silila na očetova kolena.«

»Mogoče«, zamrmra Marjan in pogleda ženo, ki ima solzne oči.

Sneženi kosmi se zaganjajo v okenca, po soteski piska veter in raznaša bel prah. Zaganja se v vrata, cvili nad streho in se zgublja v gmajni, ki stoji kot mrtva zasnežena straža dobre četrt ure za kolibo.

Poleti je bilo mogoče vendarle še prestat, izdihne žena. »Vsa vaša revščina je bila skrita v zelenje. Zdaj je drevje golo in razmajane bajte v belini so kakor grobi. Pri nas so bili taki svinjaki.«

»Če niso bili boljši, se po sili nasmehne Marjan in kljub Marjančkovim ihtim vzame Marijo v naročje.

Jožek se drpaja po tleh in vleče mater za krilo. Tri mesece po preselitvi se je bil rodil.

»Mama«, se nenadoma oglasi Marjanček, »kje smo doma?« »Ali smo tam?«

Z roko pokaže proti severni steni na kateri je viselo nekaj pokrov, ponev in zgledana zajemalka.

»Da tam. Daleč je do doma. Ko bi šel ti peš, bi bil že skoraj velik, preden bi prišel do njega.«

»Ali je tako daleč?« se oglasi Marija in s'gne ročice.

»Še dije«, se nasmehne Marjan in še sam stegne roke.

»Joj«, pravi Marija in zleze očetu iz naročja. Jožek je privlekel spod mize pisan papir, ki si ga mora ogledati.

Južina je pičila. Nezabeljen močnik v katerem plavajo suhe slive. Bog, da je to. Sosedje niso skopi, a kaj, ko sami nimajo.

Potlej Marjan zvije cigareto v časopisni papir. Tobak se še dobi. Močan je, za tako hrano kar premočan. Marjanu se po vsaki cigareti vrti v glavi. Kar prav mu de.

Popoldan je spet dolg. Vleče se mimo okenc in je pristujen, da se Bogu smili.

Počasi se mrači. Nizke strehe kolib so zasnežene, redko kje se pokaže človek, obstane, se razgleda pa spet zgine.

V kolibi je mračno in tiho. Jožek nekaj časa vrešči, toda nihče se dosti ne zmeni zanj. Kakor da bi otrok to čutil, plane v jok in mati ga mora vzeti v naročje.

»Je kruha še kaj?« se obrne Marjan.

»Miličeva ga je nekaj prinesla včeraj. Toliko ga je, da bo za danes in jutri.«

Marjan nekaj časa strmi, potlej vidi, da mora reči nekaj bolj veselega. Saj gre že tako vsem na jok.

»No, potlej bo dovolj če spečes samo dve poti. Za meso...« Žena ima velike oči.

»Potico, mama, potico«, ploskne Marjanček.

Marjanu je nerodno, da se mu šala ni posrečila. Kakor zakleto je vse. Ne bo šlo brez solza. Predobro vidi, kako se žena premaguje.

»Zakaj živimo?«

Marjan se spomni, kako so se nekoč vsi skupaj hoteli zastrupiti. Vse je bilo pripravljeno, pismo napisano, pismo polno srda na tiste, ki so jih pregnali. Pa se le niso.

»Otroci pa morda kdaj le pridejo na sonce.«

Marjan se natančno spomni ženinih besedi. Takrat sta oba jokala. Potlej je prišel paket Rdečega križa. In je spet šlo.

V kolibi je zdaj že prav temno.

»Marjan, jaslice, bi pa lahko postavili. Tiste z Rdečega križa sem shranila. Vsaj nekaj bo. Pa za čaj bom pristavila. Slivovke je tudi še nekaj.«

Marjan je siv v obraz.

»Meni je prav tako. Med našimi jaslicami in domom bo sto in sto kilometrov, bodo gore in veter in sneg, a vendar si

bomo blizu. Tako kot nocoj še nikoli.»
 »Mama, potico«, prosi Marija.
 »Svečo našgi, Marjan. Nocoj ne bomo v temi in tudi spat ne gremo precej.«
 Žena pristavi vodo, potlej poišče jaslice. Papirnate so, preproste, pastircev ni, le štalica in sveta družina.
 Marjan jih postavi na mizo, na sredo. Stojijo na deski kakor majhen dom palčkov.
 »To je Jezušček, kajne, očka?« vpraša Marija in pokaže s prstkom.
 »Jezušček, da.«
 Marjanov glas je votel. Žena ropota s pokrovko.
 Voda žubori, sveča na mizi gori kakor mrličem.
 Potlej zadiši slivovka. Tudi kruh diši, čeprav je črn in nizek kakor deska.
 »To ni potica, mama«, se našobi Mar-

janček. »Potica je bela.«
 »Črna potica je.«
 Otrok začuden vrti kvatro kruha.
 Jedo. Ob dihanju vseh sveča utriplje.
 Zunaj je noč. Morda ne sneži več, toda od kolibe v svet, do doma ni nobene poti, nobene gazi, od kolibe do doma je sto in sto kilometrov, so gore in veter in sneg.
 Nenadoma žena z glavo udari ob mizni rob in na glas zaveka.
 Marjan ne vidi njenih solz, vidi pa njeno bolečino, ki je večja kakor je pot do doma. Trdo se stisne k njej in ji vzdigne glavo.
 »Marija, saj bo še sonce.«
 »Vsaj za otroke.«
 Potlej se skloni k Marjančku.
 »Ne mešaj, kar spi, saj ni nič sladkorja.«
 Zdaj se mora Marjan nasmehnuti.

SVETONOČNA MILOST

(Božična dogodbica)

»Takole. Še nekaj trenutkov, pa bo vsega konec... Če je greh, kar bom storila, tedaj naj odgovarja on, ki je kriv, da je prišlo tako daleč...«

Potokarjeva Marica je odložila pero, zravkala listič ter ga potisnila v ovitek, katerega je skrbno zalepila. »Milanu lastno-ročno«, je bilo spredaj zapisano. Nato se je oprla s komolci na mizo in položila glavo v dlani. Njena okrogla lica so bila nekam sumljivo bleda in oči so razodevale, da so iztisnile že marsikatero solzo.

Bilo je popoldne pred božičnim večerom. Mraza ni bilo, snega pa le toliko, da je pokrival zemljo. Vaščani so že opravili delo, pripravili drv in krme za živino ter se zbirali v toplih sobah pri postavljanju jaslic in božičnega drevesca.

»Letos ti bo pomagala Marica«, je rekla Potokarica Ivanu, ki je pravkar prinesel iz gozda lično smrečico za božično drevesce. »Tudi jaslice morata narediti.«

»Zame ni ne jaslic, ne drevesca...« Marica, ki je še vedno slonela pri mizi, je vzdihnila globoko iz prsi. Nato je vstala, si popravila lase in ruto ter hotela nekam oditi.

Kakor nož, tako so zadele mater njene besede. Stopila je prednjo, oprla roki v bok ter jo živo pogledala. »Marica, kaj ti je, da si tako nekam čudna in potrta?«

»Saj nisem«. Hči je sramežljivo povsila glavo.

Mati ni bila zadovoljna z njenim odgovorom. »Ali si bolna?« je nadaljevala. Hčeri se je poznalo, na obrazu in njen glas je razodeval, da ni povedala resnice.

»Hm, bolna...« je premišljevala, kaj naj bi odgovorila. »Ali menite, da samo bolezen moti dobro voljo?«

»Ne vem«, je odvrnila mati. »Lahko je tudi kaj drugega... Kakšna huda žalost ali razočaranje, pa tudi slaba vest človeka grize in greni veselje do življenja...«

Marica je molčala. Izkušena mati je pogodila, četudi ji ni hči še ničesar izdala. »Odkar si bila zadnjič doma, si vsa drugačna«, je skrbno omenila. »Že dalj časa te opazujem.«

»Shujšala sem«, je Marica naposled morala priznati. »Tudi jesti se mi ne ljubi.«

»No, tedaj si bolna — ali pa...« jo je rahlo prijel za roko.

»Vse boste izvedeli o pravem času...« Hči se ji je iztrgala iz roke in zbežala.

Čez nekaj časa se je vrnila in zopet sedla za mizo. Pogledala je pismo, ki je še vedno ležalo pred njo na mizi. »Lastno ročno«, je spet prebrala naslov ter ga podnočala prav debelo. Črta je bila vijugasta — dokaz, da se ji je tresla roka. Nato si je podprla glavo ter se zatopila v premišljevanje. »Ko bo prejel to pismo, tedaj že ne bom več živa... Kdo ve, kako ga bodo zadeli moji očitki? Ali bo priznal svojo krivdo, ali jo bo skušal zvrniti name? Resnica je, da me je zapeljal z lažnimi obljubami in ko bi jih bilo treba uresničiti, tedaj se je sramotno umaknil. Prelomil je besedo ter me pustil na cedilu...«

Mladenko je posilil jok, toda njeno hladno oko ni imelo solze, da bi jo iztisnilo in poslalo na blede lice. Očitela si je, da je kriva tudi sama, ker je brez potrebe in proti volji staršev odšla od doma. Imela je dobre načrte in nauki, kot je prejela, so jo spremljali dolgo časa. Naposled je omahnila... Samo en usoden trenutek — oh, ko bi ga mogla za vedno zbrisati iz knjige svojega mladega življenja!

In Milan? Čim mu je odkrila svojo tajnost, je izginil... Rekel je, da je ne bo pozabil, pa je storil drugače... Šel je neznan kam ter se do danes ni oglasil... Zaman ga pričakuje...

Zgrozila se je ter se strastno zgrabila za lase. »Kazni ne uideš!« mu je zapretila.

la. »Pravica te bo našla ter se kruto maščevala...«

Nekaj ji je svetovalo, naj se premisli in ne izvede tega, kar je odločila. »Nocoj je sveta noč, rojstvo novega življenja in ni prav, skruniti ta praznik s samomorilnimi načrti...«

Ustrašila se je za hip, a se je kmalu zopet opogumila. »Nocoj je priložnost, kakršno je treba iskati«, jo je varal neki drugi glas, ki je bil močnejši kakor prejšnje svarilo. »Na videz pojdeš k polnočnici in nihče ne bo slutil, kaj nameravaš. Tam, kjer se pot odcepi proti cerkvi boš zavila v gozd proti potoku... Tolmun ob robu gozda je vedno pripravljen, da sprejme vase nesrečno žrtev...«

»In kaj porečejo ljudje?« se je glasilo nasprotno vprašanje. »Pomislil, kaka sramota bo za domačo hišo!«

Odprla je predalček, iz katerega je vzela pismo, naslovljeno na mater. Spisala ga je v slovo in oprla na razloge, zakaj beži iz življenja. »Zato, ker brez njega ne morem živeti in bi sramote ne prenesla«, je navedla pojasnilo. Prosila jo je odpustčanja in dostavila, da je dobro premislila, preden se je odločila. Tolaži pa naj zavest, da je boljša smrt, kakor slabo življenje.

Pri večerji je bila Marica izredno živahna in na videz dobre volje. Nalašč se je zatajevala in delala veselo, da bi ne mogel nihče kaj slutiti. Vselej, kadar je pogledala mater, ji je udarilo srce kakor s kladivom. »Poglej, kako te ljubi in je pripravljena vse storiti, da bi te razvedrila«, si je očitala. »Ti ji boš pa v zahvalo napravila toliko žalost.«

Po večerji se je oblekla in poslovlila od matere, ki je ostala doma za varuhinjo. Rekla je, da gre k polnočnici, a poprej bo še obiskala prijateljico, ki stanuje blizu cerkve. Toda mislila in izvedla je drugače. Ravnala je po načrtu: ko je prispela do razpotja, je krenila proti gozdu. Oprezno se je pomikala ob robu in poslušala šumenje potoka, ki se je skrival kakor kača med grmovjem. Le ob tolminu ni bilo grmovja, niti visoka gozdna trava ni ovirala dostopa do široke struge.

Precej dolgo je morala hoditi, zakaj vse luči so se od raznih krajev bližale farnemu središču. Najbrž se bo skoro začela polnočnica; ljudje že občudujejo petje in gledajo jaslice, na kar se bodo vrnil, okrepcani z božičnim blagoslovom na svoje domove. Samo Marica se ne bo več vrnila...

»Milan, zaradi tebe...« je že izrekla ter se hotela pognati v hladno globočino. Takrat pa so zapeli zvonovi pri farni cerkvi in topiči so naznanili pričetek svetonočnega opravila.

»Stoj!« se ji je zdelo, da ji je nekaj zapovedalo med zvonjenjem. Obšla jo je silna groza. Kakor pošast je zeval pred njo tolmun in nastavljal žrelo, da bi jo pogoltnil. Niti koraka ni mogla več storiti dalje. Plaho se je odmaknila od brega in poslušala angelsko pesem, odmevajočo iz farnege zvonika. Kako prijetni so se ji zazdeli ti glasovi, ob katerih se ji je zagnusilo dejanje, katero je hotela izvesti. Kakor omamljena je omahnila pod drevo ter se naslonila na deblo. —

Tudi Ivan je ostal doma pri materi v božični noči. Nekaj prehlajen je bil, zato je po večerji legel na peč, zakaj toplota je proti prehlajenju učinkovito sredstvo. Ravno zadrževal je bil, ko je nekdo potrkal na okno.

»Kdo je?« se je oglašil in napol dvignil na peči.

»Mirnikov Milan«, je povedal prišlec pod oknom. »Ali me več ne poznate?«

»A, Milan!« Potokarica, ki je dremala pri mizi ob debeli knjigi je vstala in šla odpirat.

»Kje je Marica?« je bilo prvo vprašanje svetonočnega gosta, ko je stopil v sobo.

»Pri polnočnici«, je dejala mati. »Odšla je že pred kako uro.«

»Vse se ujema«, je mislil sam pri sebi. »Je li kaj naročila pred odhodom? In pustila kako pismo?«

»Čemu?« Potokarici se je zdelo smešno tako vprašanje. »Saj se bo skoro spet vrnila.«

»Čeprav«, je dejal in prosil naj pogleda v njeno sobo.

Starica je šla in se naglo povrnila. »Tole je bilo na njeni mizi«, mu je izročila drobno pismo.

Mladenč je pogledal naslov in poteze na obrazu so se mu mahoma spremenile. Slično pisemce je prejel že v mestu od gospodinje, kjer je Marica stanovala. Vsebinsko, katero je v naglici prečital, je bila skoro popolnoma enaka.

»Hitro za njo!« je rekel ves razburjen. »Nobenega hipa ne smemo zamuditi. Ivan, ali bi me hotel spremiti?«

Ivan mu je bil takoj pripravljen ustreči. Brž se je oblekel in odšel za tovarišem, s katerim sta se nekaj dobro poznala. Doma je bil iz sosednje vasi, a je že pred leti odšel v mesto, kamor ga je gnala želja, da se izuči rokodelstva.

Šele med potjo mu je zaupal Milan tajnost svoje izvoljenke, ter ga prosil, naj jo ohrani zase.

»Marica!« Brat je skoro zajokal. »Zato je bila tako nekam tiha in zamišljena. Uboga sestra! Kdo bi mislil, da se ukvarja s takimi načrti!«

»Zato pa hitro, da ne bo prepozno...« Tudi Milanu je uhajalo na jok ob spominu na svojo zaročenko. »Oh, če se je res tako daleč spozabila!«

Postala sa ob potoku na robu gozda. »Pri tolmunu...« je omenil Milan. »Tamkaj bova začela iskati.«

»Ali pa veš tako natanko?« se je čudil Ivan.

»Vem«, mu je odvrnil. »V pismu je vse natanko zapisala.«

»Uboga Marica!« je vzdihnil Ivan ter si obrisal solzo. »In prav za praznike nam je to storila!«

»Morda se je pa le premislila«, je tolažil brata, ki je bil istega mnjenja in ni mogel verjeti, da bi bila njegova sestra zmožna takega zločina.

Umolknila sta in poslušala, čula pa ni sta drugega, kakor šumenje gozdnega po-

toka. Milan je vzel iz žepa svetilko in posvetil okrog sebe.

Nedaleč pod drevesom se je zganilo nekaj črnega. »Marica!« sta vzkliknila prijetno iznenadena.

»Ali sta vidva?« ju je spoznala po glasu. »Ali si res ti, Milan?«

»Jaz sem tukaj«, je dejal ter jo prijel za roko. »Ne zameri, ker sem moral nenadno odpotovati. Važno opravilo me je zadržalo. Zdaj imam nekaj dopusta; dobil sem ga zato, da se bova po praznikih poročila.«

»Milan, moj dragi Milan!« jo je vzradostilo nepričakovano sporočilo. »Odpusti, ker sem te napačno sodila... Vem, da bi ti bila napravila krivico...«

Z obema rokama se je oklenila debela, da bi vstala, zakaj noge so ji bile odrevenele, ker je sedela v snegu na mrzli zemlji. Milan in brat sta ji pomagala na noge ter jo vzela v svojo sredo.

»Zdaj pa hitro domov!« je priganjal Milan, ker se je bal za njeno zdravje.

Ko so dospeli iz gozda na planoto, se je spet oglasilo zvonjenje. Polnočnica je bila končana. »Božični zvonovi so mi ohranili življenje«, je priznala ter si otrla solzo veselja.

Postali so vsi trije, ter poslušali ubrano pritrkavanje, hvaležni nebesom za veliko svetonočno milost.

SVETA NOČ

Na slamici Dete leži.
 Ročice steguje
 in v radosti božji žare mu oči...

Glej, nežno ljubkuje
 ga Mamica srečna:
 molitev kipi
 iz duše ji vdane
 k Očetu v nebo...

In mestne poljane
 več niso v temi:
 v svetlobi nadzemski
 poslanci nebeški pojo
 ter vabijo v hlevček,
 kjer Detece sveto
 v naročju Marijinem
 spančka sladko...

Fr. Bazilij.

Zgodba o nedeljskem kolaču

Lovrinova hišica je bila približno tako velika, kakor ena sama soba v kakšni premožni hiši. Vendar je nudila topel domek gospodarju in njegovi ženi ter štirim otrokom, pa še dovolj prostora za čevljarstvo delavnico. Na policah so bili lepo razporejeni čevlji, kakor četa vojakov. Zraven male kuhinje je bila pregraja za kozo, pa še za tri putke in petelina. Pred hišico sta bili tudi cvetlična in zelenjadna gredica, ne večji kakor dve razpeti rjuhi. Pa je vključ vseh skromnosti pridelal mojster Lovrin na tem svojem koščku sveta mnogo živo rdečih paradižnikov, kolerabie, peteršiljčka in korenjčka; Lovrinka pa je nosila na trg prelepe šopke nageljev, vrtnic in aster. Res se ne gre toliko za obširnost zemlje, temveč za pridnost in skrb, s katerima jo obdeluješ in neguješ.

Ravno, ko je bil Lovrinov domek že poln, da bi po pravici lahko rekli, »da ne gre več niti prst notrik, tedaj je prišel na svet Lovrinov Janezek. Tako začudeno je gledal s svojimi plavimi očmi, da se je vse v hišici še malo bolj stisnilo vkup in napravilo življenski prostor novemu rodbinskemu članu.

Tamkaj je že stala skrbno umita košara za perilo, ki naj bi bila od začetka Janezkova posteljica, napolnjena z mehкими plevnicami. Vprav pod kanarčkov kletko so jo postavili, tako da je bilo odselej v hišici vedno živahno: vselej kadar je zažvrgolel kanarček, je vriskal Janezek od veselja, a čevljarjeva žena je polglasno prepevala, ko je zaslišala sinčkov glas. Pa tudi mojster se je vselej zganil na svojem trinožniku, kadar je zaslišal ženo prepevati in si poživžgal pri delu. Na primer kakšno: »En hribček bom kupil...«, ali »V dolinci prijetni...« itd

Janezek je rasel in se razvijal, da je bilo kaj. Stara ura, ki je zvesto tiktakala na steni, je včasih zaskrbljivo zastala in se spraševala, kam neki to pelje? Na vseh koncih in krajih revščina, a otroci pa taki, da si veseli, le če jih pogledaš. In spet je tiktakala dalje ter opominjala, da čas beži. Da, še zelo hitro je mineval čas!

Poleg Lovrinovih so imeli zdravnikovi svojo vilo. Premožni ljudje. Imeli so hčerko Alenčico, skoraj istih let kot Janezek.

Gospa zdravnikova je bila kaj ponosna na svoje bogastvo in je imela navado večkrat zabavljati: »Ah, ta bajta poleg nas nam pokvari ves lep razgled. Njej je bilo lahko tako govoriti iz svoje razkošno opremljene vile, saj je bila mnjenja, da smeš živeti, le če si bogat.

Na vsak način je bila Alenčica drugačnega menja. Kajti na skrivnem je tudi že ona bila doma pri Lovrinovih. Saj se je dalo z Janezkom tako prijetno igrati. Skupaj sta pričela hoditi v šolo; ostali čas sta se zopet igrala skupaj.

Pozneje je tudi pokazala svoj smisel za gospodinjstvo. Z Janezkom je raznašala čevlje in znašala raztrgane domov. Kadar je bila Janezkova mama zdoma, je kar sama napravila ogenj in pristavila velik lonec s krompirjem. Oče Lovrin je pa živahno nabijal podplate in pri tem razlagal najlepše zgodbe. Vsa »družbica« je vsled pomanjkanja prostora kar tako čepela ob njem in z žarečimi obrazi poslušala njegovo pripovedovanje.

V pripovedki »O rdeči kapici« je padla beseda »kolač«. Kot težka medena kaplja v toplo tihoto sobe.

Janezek je globoko zadihl in kot začaran ponovil besedo »kolač«, pri tem pa zaprl oči od užitka. Ostali otroci so zavzdihali. Alenčica pa si je mislila v svoji modri glavi: Pri nas imamo vsako nedeljo kolač, pa nobenemu ne pride na misel, da bi se radi tega čudili ali da bi ga zaželeli. Res čudno, neverjetno!

Prihodnjo soboto, ko je kuharica pravkar postavila sveže pečeni kolač na okenško desko kuhinje, da bi se ohladil, je potihoma prišla skozi vrt Alenčica in ga neopazno izmaknila. Tako si je mislila: Naj se jim izpolni želja!

Odšla je naravnost k Lovrinovim: »Moj mamica vas lepo pozdravlja«, je naivno lagala. »Želi vam dober tek. Tolikokrat jem kar pri vas, zato vam danes mamica poklanja kolač.«

Moj Bog, koliko veselja! Lovrinka je brž pristavila kavo, praznično pogrnila mizo in sklicala družinico vkup. Ko so vse pojedli, Alenčica nikakor ni mogla do-
 umeti, da je bil isti kolač neprimerno okusnejši v čevljarjevi hiši. Očka-mojster pa

si je nadel prazni suknjič, odrezal najlepših dali in se podal k gospej zdravnikovi. »Hotel bi se prisrčno zahvaliti milostni gospej za izborni kolač, je nerodno menal. »O gospa doktorjeva, če bi bili videli, kako je šel otrokom v slast. Še oni bi se veselili zraven.«

»Tako, tako« je odvrnila gospa ganjeno, pri tem pa še vedno ni vedela za kaj se gre. »Ali je bil kolač vsaj lep in svež?«

»O ja, izvrsten! Kakor bi ga pravkar potegnili iz peči.«

»No ja, me veseli«, je odvrnila kakor v zadregi.

»Oh, in te krasne dali!«

»Da gospa, majhna protiusluga.«

»Hm.«

»Seveda.«

»Če smem vprašati gospoda Lovrina, kdo pa je kolač prinesel k vam?«

»Alenčica seveda.«

Zvečer je gospa doktorjeva pripovedovala svojemu možu zabavno zgodbi in ga vprašala: »Kaj meni, ali je to tatvina s strani otroka?«

A doktor se je smejal iz polnega grla: »Nikakor ne! Jaz smatram to prej kot smisel za pravičnost.«

Nazadnje se je še gospa smejala zraven.

Od tega časa nosi Alenčica vsako soboto svež kolač v čevljarjevo hišo in ta kolač spaja obe družini, bogatino in roko-delčev in ju družijo v dobrem prijateljstvu. S kolačem se zgodba šele prav začne:

Ko je Janezek odrasčal, je odkril v svoji betici velikansko zanimanje za knjige. Kdo je bil zopet, ki se je zavzel zanj? Alenčica seveda?

Dejala je namreč čisto enostavno napram očetu: »Preneumno, da še ti nimaš takega fantka.«

»Ja, pravzaprav je res škoda.«

Nato je napravila še nekaj ovinkov v govorjenju, parkrat se ji je še beseda zataknila v grlu, nato pa je vendar pribila, da bi bila pravzaprav njihova dolžnost omogočiti Janezku višje šole. Milostljiva je sicer nekoliko vihala nos, toda zaradi ljubelega miru v družini se je končno vdala.

Toda brez pomoči zdravnikov, bi bil Janezek nikdar ne postal doktor in tako bi ob danes času ne bilo pikogar, ki bi bil prevzel prakso Alenčinega očeta, ko je ta hotel nehati. Tako je le imelo vse smisel, kar je Alenčica napravila. Tako je še danes pri nji. Vse praktično in smotrno.

Med tem je seveda že dolgo Janezova žena in ima že sama dva otroke. Seveda, v zdravnikovi hiši tudi ni nobene tesnjave, kot nekda v čevljarjevi. Hvala Bogu, kajti Alenka in Janez se imata nad vse rada!

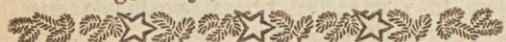

„RADUJ SE ZEMLJA IN NEBO...“

odmeva v svetonočni hlad. O koliko lepote se odigrava na to prenežno noč. Zdi se, da se je samo nebo sklonilo k zemlji in jo lahko poljubilo, da so zadobile vse stvari na njej tajinstven čar. Človek pozablja na vse boli in solze; to je večer, ki ga praznuje siromak in bogatin. Izginilo je trpljenje iz človeških prsi; hudobne silc so se umaknile blagim čustvom.

A tam ob jasličah miglja lučka — simbol večnega življenja. Prebija polnočno temo, da bi jasneje gledali v bodočnost. Zvonovi oznanjujejo vsemu stvarstvu, da je napočil najlepši praznik slovenskega naroda: Božič.

Zemljan ne toži in ne kloni glave, če ti je usoda naložila pretežno breme! Kakor se Jezuček prisrčno smehlja na borni slamici, tako je tudi v najskromnejšem domku oblo lepote, če tu bivajo ljudje, ki so blage volje.

ŠČETKE IN RAZNE ČOPIČE

lahko dobite v zameno za konjsko žimo, goveje repe, svinjske ščetine in kozjo dlako

pri tvrdki **BERGER**,

CELOVEC, Mondgasse 2 in St. Veiter StraÙe 19 229

SLIKE

vseh vrst, povečave in pomanjšanja, umetniške slike, nagrobne slike (po kakršnikoli fotografiji)

VAM NAPRAVI

umetniški atelje

CARL HEDANEK

CELOVEC, Paulitschgasse 13,

tel. 20-90.

Zahtevajte cenike! 228

Vsem svojim cenj. odjemalcem želi blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto

J. LOMŠEK

zaloga strojev, koles in glasbil

Zagorje, p. Eberndorf

(Dobro vas) 231

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto želi vsem

znancem in rojakom

FRANC ŠNABL, trgovec

Celovec-Št. Rupert

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim

odjemalcem

CARL HEDANEK

umetniški slikar

Celovec, Paulitschgasse 13

230 Telefon 20-90

Vsem cenj. odjemalcem in trgovcem želi vesel božič in uspehov polno

novo leto

HUBERT HOFER & Co.

veletrgovina in trg. zastopstvo

Celovec, Domgasse 13

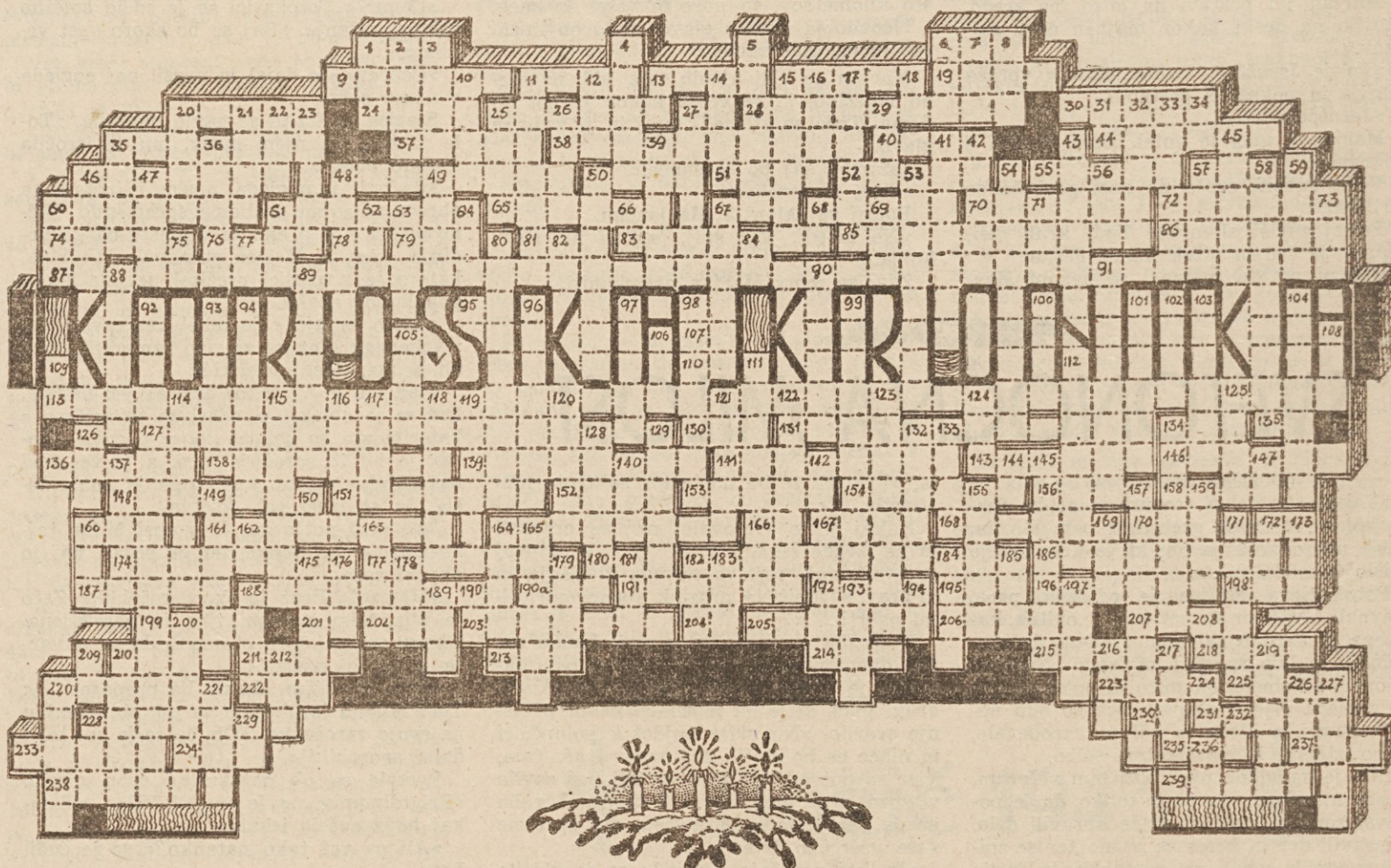
233

Našim poslušalcem in sodelavcem želimo blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto.

VOĐSTVO SLOV. RAD. ODDAJ

Orehi - a ne za potice

NAGRADNA KRIŽANKA

Besede pomenijo — vodoravno:

1 ptič pevec, 6 primitivno orožje, 9 domača žival, 11 tanka palica, 13 čebelarjeva spremljevalka, 15 mesec v letu (slovensko ime), 19 reka med Poljsko in Nemčijo, 20 znak kraljevske časti, 24 del glave, 25 rojstni kraj slov. pisatelja, 27 četrti sklon oseb. zaimka (skr. obl.), 28 redovniški predstojnik, 30 domača žival (samce), 25 rusko mesto, 37 kmečko opravilo, 38 spada k očem, 40 pravilčno bitje, 43 prva črka glavnega mesta Slovenije, 44 važna plovna reka, 46 ruski pisatelj, 48 eden izmed sv. Treh kraljev, 50 druga beseda za hudobca, 51 moževa družica, 52 posledica greha, 54 zadnja črka abecede, 55 tropska kača, 57 del suknjiča, 59 samoglasnik, 60 se prileže po delu, 61 letno pokrivalo, 65 moško ime, 67 oblika pomožnega glagola, 68 moško ime, 70 občutljivo mesto za udarec (na glavi), 72 žensko ime, 74 dekliško ime, 76 glasbeni izraz, 78 oblika pomožnega glagola, 79 jugoslovanska reka, 80 soglasnik, 81 morska žival, 83 del droboja, 85 pravljica, 86 nepošten človek, 87 praznično in novoletno voščilo »Koroške kronike«, 95 kazalni zaimek, 98 kratica za konjsko silo, 107 veznik (v narečju), 110 osebni zaimek, 113 komu pošilja »Koroška kronika« svoje voščilo, 126 kratica za doktorski naslov, 127 slovanska apostola, 130 resnično (udomačena beseda), 131 Kristusov predhodnik, 132 če sta dva, je..., 135 ploskovna mera, 136 slabotno, 138 časovni prislov, 139 ribniški prebivalec, 141 proučnja za roko, 143 drobna vrh, 146 uradniško »orožje«, 148 judovski duhovnik, 151 otok v Sredozemskem morju, 152 Perzija, 153 hunski kralj, 154 viteško pokrivalo, 156 govedu nadležna muha, 158 žensko ime, 160 Romulov brat (soustanovitelj Rima), 161 vas na Gorenjskem, 164 del maše, 166 to je (kratica), 167 geometrijsko telo, 168 srnjak, 170 številka, 171 soglasnik, 172 glej 98 vodoravno, 174 vinogradniška hiša, 177 slovenski pisatelj, 180 reka v Egiptu, 182 zvitez, 186 moško ime, 187 hudobec,

188 ptič, 190a števniki, 191 znamka dobrih jugoslovanskih cigaret, 192 del telesa, 195 žensko ime, 196 »gre le enkrat na led« (samica), 198 trenutek, 199 tekoča voda, 201 kazalni zaimek, 202 veznik, 203 deško ime, 204 predlog, 205 podzemeljski rov, 206 morebiti, 207 smešnica, 209 samoglasnik, 210 tekočina, 211 denarna enota (italijanska), 213 krojaška potreščina, 214 del vodovoda, 215 slovanska vas, 218 gorovje, 220 nočna ptica, 222 rimski pozdrav, 223 žensko ime, 225 drevo, 228 grški junak, 230 predlog, 231 reka med Slovenijo in Hrvaško, 233 deško ime, 234 družinski član, 235 naselbina, 237 prehod čez potok, 238 goba, 239 svedok.

Navpično:

1 del sobe, 2 žito, 3 brez njega ni rastline, 4 kovina, 5 privlačuje kovine, 6 maščoba, 7 pesnitev, 8 vrh v jul. Alpah, 10 novorojenček, 11 krojaška potreščina, 12 drevo, 13 predlog, 14 žival, ki je vedno v hiši, 15 kovina, 16 domača žival, ki plava tudi po vodi, 17 važna vodna pot, 18 nikalnica, 20 prvi zakrament, 21 z vodo obdana kopnina, 22 puščavska ptica, 23 hrib pri Beogradu, 25 del hiše, 26 domač izraz za med, 27 Stritarjeva mladinska knjiga, 29 števniki, 31 predlog, 32 dekliško ime, 33 števniki, 34 ton v tonski lestvici, 35 pesnitev Simona Gregorčiča, 36 glavno mesto Grčije, 39 nadležen mrčes, 41 moško ime, 42 moško ime, 43 glavno mesto Anglije, 45 druga beseda za vseznala, 46 deško ime, 47 del obraza, 48 stara mati, 49 moško ime, 50 vrtna roža, 53 hrvaški junak, znan iz turških bojev, 54 slovenski izraz za biografijo, 56 občinska žival, 57 orožje čebele, 58 cerkveni praznik po pustu, 59 evropsko obmejno gorovje, 60 lepa ptica, 61 število, 62 sila, 63 redovnica, 64 nagla smrt, 66 prvi zlog Elbe, 67 del gospodarskega poslopja, 68 francoski spolnik, 69 posoda, 71 kralj živali, 73 gl. števniki, 75 isto kot 107 vodoravno, 77 pri, 80 geometrijski lik, 82 predlog, 84 veznik, 88 mizarско orožje, 89 poljska delavka, 90 povest v »Koroški kroniki«, 91 del

okostja, 92 mesto v Jugoslaviji, 93 zver, 94 druga beseda za Koroško, 96 napravi jed okusno, 97 glavno mesto Japonske, 98 mestno zabavišče, 99 prebivalec gorenjskega mesta, 100 sedaj težko pridobljivo hranivo, 101 drevo, 102 gora v Karavankah, 103 mesto v Korotanu, 104 znana božja pot, 105 nasprotno od stari, 106 konica, 108 sveto mesto, 109 kratica za sveti, 111 leposlovna oblika, 112 kartaginski vojskovodja, 114 druga beseda za prostost, 115 znan koroški književnik in pisatelj, 116 nadležna živalca, 117 del klase, 118 sv. pisemski prerok, 119 pokrajina v Mali Aziji, 120 redovnik, 121 zmes za peko kruha, 122 žitni plevel, 123 slovenski jezikoslovec, 124 členonožec, 125 isto kot 152 vodoravno, 126 se vije iz dimnika, 128 mesto v Albaniji, 129 moško ime, 132 poljski sadež, 133 rabi pek, 134 žito, 137 drevo, 140 pičjača, 142 pripadnik nemškega plemena, 144 staro egiptčansko božanstvo, 145 bivši velikaš, 147 isto kot 144 navpično, 149 žensko krstno ime, 150 dolžinska mera (kratica), 155 velika rastlina, 157 druga beseda za zapuščino, 159 del telesa, 160 zver, 162 veznik, 163 dalmatinsko pristanišče, 164 domača žival, 165 druga beseda za reveža, 169 gora v Sloveniji, 171 gib nihala, 172 dragocena tekočina, 173 poljsko orodje, 175 glasbilo, 176 žensko krstno ime, 178 rodna žival, 179 del rastline, 181 del naslova, 182 predlog, 183 predlog, 184 nasprotno od ima, 185 vladar, 188 isto kot 207 vodoravno, 189 prometno sredstvo, 190 vzklík, 193 del gledališča, 194 ploskovna mera, 197 lahen vetrič, 200 ameriški izumitelj, 208 francoski spolnik, 209 pouk, 210 vodna ptica, 212 deško krstno ime, 216 glas, 217 sv. pisemska oseba, 219 namizno pogrinjalo, 220 služabnik, 221 drobnarije, 224 igralna karta, 226 otok v Sredozemskem morju, 227 glasbeni instrument, 228 del glave, 229 oblika pomožnega glagola, 232 del voza, 236 ploskovna mera.

O p o m b a: Rešitev pošljite najpozneje do 15. januarja 1947 na uredništvo »Koroške kronike«, Celovec.